

Universitätsbibliothek Wuppertal

Handlexikon zu Cicero

Merguet, Hugo

Leipzig, 1905

H

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2871)

Habena. Zügel: quam laxissimas habere habenas amicitiae, quas vel adducas vel remittas; Lael 45. cui (senatui) populus ipse moderandi et regendi sui potestatem quasi quasdam habenas tradidisset; de or I 226.

habeo. (habessit: f. III. deos), haben, besitzen, behalten, enthalten, herbeiführen, verursachen, meinen, glauben, schätzen, annehmen, fennen, wissen, können, sich befinden, sich verhalten: I. **absolut:** 1. solum habere velle summa dementia est; Tusc IV 56. — 2. te plane febri carere et belle habere; ep XVI 15, 1. pro malis recte habebat; A XII 14, 3.

II. **mit Ergänzung:** 1. de me sic habetote; Lael 10. — 2. nec mehereule habebam, quid scriberem; ep IX 10, 1. quid faciat, non habet; ep IX 17, 2. quem fugiam, habeo, quem sequar, non habeo; A VIII 7, 2. — 3. quid habes de causa dicere? part or 10. de Alexandrina re tantum habeo polliceri, me tibi satis facturum; ep I 5, a, 3. de re publica nihil habeo ad te scribere; A II 22, 6. — 4. sic habeto, non esse te mortalem, sed corpus hoc; rep VI 26.

III. **mit einfachem Object:** habere eum (Aristippum) Laida; ep IX 26, 2. cum se Cicero meus belle habebit; Q fr III 8, 2. ut adhuc habuit se status iudiciorum; Ver III 205. si ita res se habeat; fin I 25. ea res sic se habet; ep III 5, 3. dicitur carere, cum aliquid non habeas et non habere te sentias; Tusc I 88. f. admirationem, asperitatem, certum, cognitum, consilium, divinum, firmitudinem, ius, malum, sollicitudinem. quae (emendatio philosophiae) omnino aditum nullum habere potest in urbem; fin IV 21. quid habet ista multitudo admirationis? Muren 69. vos agros non habebitis; agr II 72. si Coriolanus habuit amicos; Lael 36. magnum fac animum habeas et spem bonam; Q fr I 2, 16. si locus habet reprehensionis ansam aliquam; Planc 84. hanc nos habere sive anticipationem sive praenotionem deorum, ut . . .; nat I 44. aphracta Rhodiorum et dierota Mytilenaeorum habebam; A V 11, 4. humani animi eam partem, quae sensum, quae motum, quae appetitum habet; div I 70. quae (figura) nihil asperitatis habere, nihil offensionis potest; nat II 47. quo maiorem auctoritatem haberet oratio; Cato 3. qua (celeritate) si essemus usi, bellum nullum haberemus; Phil V 53. cum sit aemulantis angi alieno bono, quod ipse non habeat; Tusc IV 56. aetas illa multo plures quam nostra casus mortis habet; Cato 67. quoniam corrumpendi iudicii causas ille multas et graves habuit, hic nullam; Cluent 82. qui se aliquid certi habere arbitrantur; nat I 14. cum rerum natura quam cognationem (haec) habent? div II 33. cum nihil haberet comprehensi, percepti, cogniti, constituti; Ac II 23. habet aliquot cohortes, habet equitatum; Phil XI 26. interrege Appio Caeco comitia contra leges habente; Bru 55. omnem commoditatem vitae a dis se habere; nat III 86. comprehensum, constitutum: f. cognitum. amicos tuos plus habuisse pudoris et consilii; Piso 39. Milone occiso habuisset suos consules; Milo 89. habuit de eodem me P. Lentulus consul contionem; Sest 107. (causa) scripti an rationis habeat controversiam; inv I 18. quam multas cupiditates, quam varias, quam infinitas habuerit; Ver II 184. quae cursus certos et constantes habent; nat III 24. alii (loci communes) habent deprecationem aut miserationem; alii vero ancipites disputationes; de or III 107. in Graecia multos habent ex hominibus deos; nat III 39. »separatim nemo habessit deos«; leg II 19. dierota: f. aphracta. ut (Capitolium) nullam sine fastigio dignitatem habiturum fuisse videatur; de or III 180. dilectu tota Italia habito; Phil XIII 23. quae (disputatio) mihi nuper habita est in Tusculano; Tusc II 2. f. deprecationem. hoc auspicium divini quicquam habere potest, quod tam sit coactum? div II 73. equitatum: f. cohortes.

ut habeat exercitum; imp Pomp 50. non numquam bonos exitus habent boni; nat III 89. quae habent ad res certas vitiosam offensionem atque fastidium; Tusc IV 23. si defensionem Gabinii fidem non habes; Rab Post 20. is cum haberet unicam filiam; Ver I 104. quando finem habet motus; Tusc I 53. ita populus Romanus brevi tempore neque regem sacrorum neque flamines habebit; dom 38. ut per se minus habeant firmitudinis; inv II 58. cum plures fundos haberet; agr II 82. habeo maximam gratiam Laelio; rep I 37. qui honos togato habitus ante me est nemini; Catil IV 5. sibi habeant honores; Flac 104. si habet imperium a populo Romano; Ver II 121. cum ex eo numero iudices haberet; Ver II 44. nec potest is ullum habere iudicium aut ullam omnino veritatis notam; Ac II 33. si idem nos iuris haberemus, quod ceteri; Balb 29. apud eum quem habet locum fortitudo? of III 117. sit aliquis, qui nihil mali habeat; Tusc I 85. habuit (L. Lucullus) divinam quandam memoriam rerum; Ac II 2. miserationem: f. deprecationem. cum ad beatam vitam nullum momentum cetera haberent; fin IV 47. sol, luna quem motum habeat? div II 10. f. appetitum. quod beatum et immortale est, id nec habet nec exhibet cuiquam negotium; nat I 85. f. sollicitudinem. quae voluptatis nomen habent; Muren 13. notam: f. iudicium. offensionem: f. asperitatem, fastidium. si opes magnas habeant; of I 70. quam (opinionem) de meis moribus habebat; Lael 30. contra mortem habita oratio; Tusc II 11. et pacem stabilem et aliquam rem publicam nobis habere licuisset; Phil XIII 2. habes tantam pecuniam; agr II 66. perceptum: f. cognitum. has litteras tantum apud te pondus habuisse; ep XIII 17, 3. qui summam potestatem habetis; Sex Rosc 29. praenotionem: f. anticipationem. a quo praesidium res publica tantum haberet; Phil VI 20. pudorem: f. consilium. cum valetudinis rationem habueris, habeto etiam navigationis; ep XVI 6, 1. dedicatio magnam habet religionem; dom 127. rem publicam: f. pacem. regem: f. flamines. quod (natura) habet quasi viam quandam et sectam, quam sequatur; nat II 57. Antonio senatum habente; Phil III 9. omne animal sensus habet; nat III 32. f. appetitum. si quem cum eo sermonem habueris; ep XVI 22, 2. quicquid habuerit sollicitudinis ac negotii; Cluent 169. quaedam humanitatis quoque habent primam speciem; Tusc IV 32. quod in te ipso maximam spem habebam; ep III 10, 1. f. animum. si habet Asia suspicionem luxuriae quandam; Muren 12. habet huius tanti facti testimonium sempiternum; Phil V 37. multis verbis ultro citroque habitis ille nobis consumptus est dies; rep VI 9. viam: f. sectam. exsilia, orbitates magnam vim habere ad male misereque vivendum; Tusc V 24. nescis, quantas vires virtus habeat; par 17. quem ex quaque belua usum habere possemus; of II 14. solere aiunt reges barbaros plures uxores habere; Ver III 76.

IV. **mit Object und prädicativem Zusatz:** 1. ego omnem spem tui diligenter curandi in Curio habeo; ep XVI 5, 2. quam possessionem habet in agro Fregellano a vobis emptam; ep XIII 76, 2. me habere in animo causam hanc praesidio legis defendere; Cluent 143. illud est hominis magni, habere in consilio legem, religionem, aequitatem, fidem; Cluent 159. quae habemus etiam in publicis institutis atque legibus; leg III 43. quod (equus) habuit apes in iuba; div II 67. habeo opus magnum in manibus; Ac I 2. quem (proavum) tu in ore semper habes; fin III 37. hunc hominem in iudicio numero habebimus? Ver II 79. quod tu homo castissimus aliud in tabulis habebas; Ver I 100. — 2. neincognita pro cognitis habeamus; of I 18. ceteris omnibus pro nihilo habitis; Tusc V 9. — 3. sine meta is habendus est, qui . . .; Tusc V 41. — 4. illa (virtus) omnia, quae cadere

in hominem possunt, subter se habet; Tusc V 4. — 5. illi maiorum gentium di qui habentur; Tusc I 29. non habeo nauci Marsum augrem; div I 132. — 6. habere quae est tui rem publicam nefarium (est); of II 77. nec est habendum religioni nocentem defendere; of II 51. — 7. cum honestatem eo loco habeat, ut . . .; fin II 50. qui se iudicum numero haberi volunt; Tusc I 98. — 8. a. habet clarissimos viros res publica auctores; Phil II 36. habeo iudices tecum principes civitatis; Ver III 210. — b. aliud; f. 1. Ver I 100. contumeliosa habenda est oratio; Plane 6. ut (animus) omnes partes suas habeat incolumes; fin V 36. qui (Bias) sapiens habitus esset unus e septem; Lael 59. Teretinum (tribum) habuerat venalem; Plane 43. — c. non habebimus necesse semper concludere; part or 47. eo minus habeo necesse scribere, quid sim facturus; A X 1, 4. se satis superque habere dicit, quod sibi ab arbitro tribuatur; Q Rosc 11. — d. omnia, quae quisque meminit, habet ea comprehensa atque percepta; Ac II 106. eos (Caunios) neque ex edicto neque ex decreto (pecuniam) depositam habuisse; ep XIII 56, 3. emptum; f. 1. ep XIII 76, 2. nos habere etiam insitam quandam vel potius innatam cupiditatem scientiae; fin IV 4. haec est illa sapientia, et perceptas penitus et pertractatas res humanas habere; Tusc III 30. f. comprehensum. quod celari opus erat, habebant sepositum et reconditum; Ver IV 23. si habes iam statutum, quid tibi agendum putes ep IV 2, 4.

habilis, passivus, geschickt: sunt quidam ita in isdem rebus habiles, ut . . .; de or I 115. (calcei Sicyonii) quamvis essent habiles atque apti ad pedem; de or I 231. figuram corporis habitalem et aptam ingenio humano (natura) dedit; leg I 26.

habilitas, geschickte Anlage: omitto oportunitates habilitatesque reliqui corporis; leg I 27.

habitabilis, bewohnbar: cum videmus globum terrae duabus oris distantibus habitabilem et cultum; Tusc I 68. et habitabiles regiones et rursum omni cultu vacantes; Tusc I 45.

habitatio, Wohnung: I. peto a te, ut ei de habitatione accommodes; ep XIII 2. — II. sumptus unius generis obiectus est, habitationis; Cael 17.

habitator, Bewohner: tuam (domum) in Carinis mundi habitatores Lamiae conduxerunt; Q fr II 3, 7. novi conventus habitatores sane movent; A XV 3, 1.

habito, wohnen, bewohnen: I. 1. habitari ait Xenophanes in luna; Ac II 123. — 2. qui habitaret in subselliis; de or I 264. illi habitarent in hac una ratione tractanda, non eadem prudentia, qua ille, sed usu maiore; de or II 160. diserti Q. Varius C. Carbo, et hi quidem habitabant in rostris; Bru 305. quoniam modo ille in bonis haerebit et habitabit suis? orat 49. decrevi habitare apud te; ep IX 15, 5. ubi (animus) habitet; Tusc I 67. ut deus ipse melius habitaret; nat I 22. ceteras voluptates in ipsis habitare sensibus; Tusc V 111. — II. colitur ea pars et habitatur frequentissime; Ver IV 119.

habitus, Erscheinung, Haltung, Zustand, Stimmung: I. 1. qui habitus et quae figura non procul abesse putatur a vitae periculo; Bru 313. corpori mediocri habitus accesserat; Bru 316. quoniam (habitus) in aliqua perfecta et constanti animi aut corporis absolute consistit; inv II 30. vitiositas est habitus aut affectio a se ipsa dissociatus; Tusc IV 29. erat eius (P. Antistii) quidam tamquam habitus non inurbanus; Bru 227. inerat habitus virginalis; Ver IV 74. iustitia est habitus animi communi utilitate conservata suam cuique tribuens dignitatem; inv II 160. — 2. sum: f. 1. dissentit, tribuit. II. 1. adicio. — II. 1. hi sunt fere quasi quidam habitus animi sic affecti

et constituti, ut sint singuli inter se proprio virtutis genere distincti; part or 79. habitum appellamus animi aut corporis || [ant corp.] || constantem et absolutam aliqua in re perfectionem; inv I 36. qui non tam habitus corporis opimos quam gracilitates consecuntur; Bru 64. constituo, distinguo: f. adicio. — 2. ipsa Hiera in muliebrem figuram habitumque formata; Ver II 87. quae industria comparantur, ad habitum pertinent; inv I 35. qui processit aliquantum ad virtutis habitum; fin III 48. — III. quid est, quod declarari possit habitu extorum et colore? div II 30.

hac, hier: cum (Academicus) et hac et illac aurem diligenter admoverit; A fr 20 (3. 29). qui hac iter faciebant; ep V 4, 1.

hactenus, bis dahin, bis hierher, so weit, insofern: hactenus existimo nostram consolationem recte adhibitam esse, quoad certior fieres . . .; ep IV 3, 3. tibi hactenus mando, de illo nostro exquiras; A XIII 49, 2. artem et praecepta dumtaxat hactenus requirunt, ut certis dicendi luminibus ornentur; de or II 119. hactenus fuit, quod caute a me scribi posset; A XI 4, a (2). sed haec quidem hactenus; of I 91.

haedius, von jungen Böcken: ille stravit pelliculis haedinis lectulos Punicanos; Muren 75.

haedus, junger Bock: villa abundat porco, haedo, agno; Cato 56.

haereo, bleiben, haften, hängen, anhängen, stehen, aufhören, stehen bleiben, in Verlegenheit sein: I. haerere in iure ac praetorum tribunalibus insignis est impudentiae; de or I 173. — II. nisi haereret in eorum mentibus mortem esse migrationem; Tusc I 27. — III. sic dicit ille, ut una in re haereat; orat 137. in quo etiam Democritus haeret; fin I 20. qui mihi haeres in medullis; ep XV 16, 2. valde in scribendo haereo; A XIII 39, 2. quae sunt foris neque haerent in rei natura; de or II 163. dicit ille quidem multa, sed aqua haeret, ut aiunt; of III 117. in eo culpa et crimen haerebit; Ver III 106. quod privatarum rerum dedecus non haeret in fama? Catil I 13. cum ante illud facete dictum emissum haerere debeat, quam cogitari potuisse videatur; de or II 219. infixus haeret animo dolor; Phil II 64. ut non possit haerere in tam bona causa tam acerba iniuria; ep VI 5, 2. linguam ad radices eius haerens excipit stomachus; nat II 135. terra nona immobilis manens una sede semper haeret; rep VI 18.

haeresis, Schule: I. Cato in ea est haeresi, quae nullum sequitur florem orationis; par 2. — II. ioca tua plena facetiarum de haeresi Vestoriana risisse me satis; A XIV 14, 1.

haesitantia, Stottern: qui (Bambalio) propter haesitantiam linguae cognomen ex contumelia traxerit; Phil III 16.

haesitatio, Bedenckheit, Verlegenheit: si facile inveneris, quid dicas, noli ignoscere haesitationi meae; ep III 12, 2.

haesito, zaudern, stehen, unentschlossen, in Verlegenheit sein: (C. Carbonem) haesitantem in maiorum institutis; de or I 40. sunt quidam ita lingua haesitantes, ut . . .; de or I 115. (vocis genus) demissum et haesitans et abiectum; de or III 218. quis orator magnus haesitavit ob eam causam, quod . . .? de or I 220. dubitans, circumspectans, haesitans nostra vehitur ratio; Tusc I 73. si dixit aliquid verbis haesitantibus; dom 134.

halitus, Rauch: Nemeaeus leo efflavit extremum halitus; Tusc II 22.

halucinor, schwärmen, töricht handeln: I. suspicor hunc halucinari; A XV 29, 2. epistulae nostrae debent interdum halucinari; Q fr II 9, 1. — II quae Epicurus oscitans halucinatus est; nat I 72.

hamatus, gefrümmt, hafenförmig: hamatis uncinatisque corporibus concreta haec esse; Ac II 121. esse corpuscula hamata quaedam et quasi adunca; nat I 66.

hara, Stall: Epicure noster ex hara producte; Piso 37.

harena (ar.), Sand, Sandfläche, Kampfplatz: I. 1. ut harenam aliquam aut paludes emat; agr II 71. — 2. in arena geometricas formas quasdam esse descriptas; rep I 29. — II. cum barbaros in harena videris excipientes gravissimas plagas; Tusc II 46.

harenaria, Sandgrube: Asuvius in harenarias quasdam extra portam Esquilinam perductus occiditur; Cluent 37.

hariolor, wahr sagen: qui quaestus causa hariolentur; div I 132. *ἡριολοῦν* non hariolans ut illa, cui nemo credidit, sed coniectura prospiciens; A VIII 11, 3.

hariolus, Wahrsager: I. ut harioli, vates, coniectores nobis essent colendi; nat I 55. — II. hariolorum et vatium furibundas praedictiones; div I 4.

harmonia, Einflang, Harmonie: I. si (animus) est Aristoxeni harmonia; Tusc I 14. — II. harmonian || harmoniam || ex intervallis sonorum nosse possumus, quorum varia compositio etiam harmonias efficit plures; Tusc I 41. — III. ad harmoniam canere mundum, ut Pythagoras existimat; nat III 27.

haruspex, Opferschau, Weissager: I. multa cernunt haruspices; nat II 163. videamus, quid haruspices dicant; har resp 28. qui (haruspices) recentibus comitiis in senatum introducti negaverunt iustum comitiorum rogatorem fuisse; div I 33. nonne haruspices ea responderunt, quae evenerunt? div I 98. mirabile videtur, quod non rideat haruspex, cum haruspice viderit; nat I 71. — II. duobus anguibus domi comprehensis haruspices a patre convocatos; div II 62. non habeo nauci vicinos haruspices; div I 132. inrideamus haruspices, vanos, futiles || futiles || esse dicamus, quorumque disciplinam eventus ac res comprobavit, contemnamus; div I 36. introduco: f. I. negant. video: f. I. ridet. — III. haruspicum disciplinae magna accessit auctoritas; div I 33. f. II. inrideo. ex hoc haruspicum responso decrevit senatus, ut . . . ; har resp 11. de sententia scribae, medici haruspicesque condemnat (hominem); Ver II 75. — IV. quota quaeque res evenit praedicta a b istis (haruspibus)? div II 52.

haruspicina, Opferschau: I. 1. ut ordiar ab haruspicina, quam ego rei publicae causa communisque religionis colendam censeo; div II 28. cum, qui hodie haruspicinam facerent, in senatum Romae legerentur; ep VI 18, 1. — 2. ordior ab: f. I. colo. — II. qua (oratione) haruspicinae disciplina contineretur; eam postea crevisse rebus novis cognoscendis; div II 50.

haruspicianus, die Opferschau betreffend: quod Etruscorum declarant et haruspiciani et fulgurales libri; div I 72.

hasta, Schaft, Speer, Lanze: I. unum vereor, ne hasta Caesaris refrixerit; ep IX 10, 3. — II. 1. a quo (auctore) cum amentatas hastas acceperit, ipse eas oratoris lacertis viribusque torquebit; de or I 242. etiamne gramineas hastas (concupisti)? Ver IV 125. quod accusator singula argumenta quasi hastas in manu conlocat || conlocatas, al. ||, vehementer proponit; part or 14. (Epaminondas) evelli iussit eam, qua erat transfixus, hastam; fin II 97. (iuris consulti) patronis hastas ministrant; Top 65. propono: f. conloco. torqueo: f. accipio. qui (Sannites) vibrant hastas ante pugnam, quibus in pugnando nihil utuntur; de or II 325. — 2. utor: f. 1. vibro. — III. tres habet condiciones, aut

emptionem ab hasta aut . . . ; A XII 3, 2. — IV. videntur prope hasta praekonis insectari Cn. Pompei exercitum; agr I 6. transfigi: f. II, 1. evello.

hastatus, Abtheilung der Speerträger: cum signifer primi hastati || astati || signum non posset movere loco; div I 77.

hastile, Lanzenstift: Q. Scaevola hastili nixus; Rabir 21.

haud, nicht, keineswegs: I. hand sane difficile dictu est; nat II 138. hand mediocris hic vir fuit; rep II 55. inest hand obscurum odium; har resp 55. — II. idque hand paulo est verius, quam . . . ; leg III 32. quod (senectus) hand procul absit a morte; Cato 15. — III. quamquam hand ignoro nos dicere . . . ; div II 82. hand scio an multo sit etiam adiuvandus magis; Milo 92.

haudquaquam, keineswegs: I. sed handquaquam boni est ratione vincitum velle dissolvere; Tim 40. handquaquam id est difficile Crasso; de or II 143. homo prudens et gravis, handquaquam eloquens; de or I 38. — II. handquaquam hercule mirandum est; de or III 82.

haurio, schöpfen, entnehmen, einäschürfen, erdulden: I. tu quidem de faece hauris; Bru 244. num, si is potare velit, de dolio sibi hauriendum putet? Bru 288. — II. a qua (natura deorum) haustos animos et libatos habemus; div I 110. cum vidisset haustam aquam de iugi puteo; div I 112. quas (artes) cum domo haurire non posses; Bru 332. luctum nos hausimus maiorem, dolorem ille animi non minorem; Sest 63. eodem fonte se hausturum intellet laudes suas, e quo sit leviter aspersus; ep VI 6, 9. luctum: f. dolorem. ad meum sanguinem hauriendum advolaverunt; Sest 54. in pulmonibus inest mollitudo ad hauriendum spiritum aptissima; nat II 136. quia ceterarum artium studia fere reconditis atque abditis e fontibus hauriuntur; de or I 12. sumptum haurit ex aulario; agr II 32.

haustus, Quellenbenutzung: aquae ductus, haustus a patre sumitur; Caecin 74.

hebdomas, der siebente kritische Tag: ne in quartam hebdomada incideres; ep XVI 9, 3.

hebes, stumpf, abgestumpft, schwerfällig, unempfindlich, stumpfsinnig: acutus an hebetior (sit); inv I 35. M. Pontidius nec hebes in causis; Bru 246. acuti hebetesne simus; fat 9. me hebetem molestiae reddiderunt; A IX 17, 2. populi Romani aures hebetiores (esse); Planc 66. aliquis, sed hebes (dolor); A VIII 3, 4. si fuerit is hebeti ingenio atque nullo; Tusc V 45. neque tam acri memoria fere quisquam est neque vero tam hebeti, ut . . . ; de or II 357. sensus omnes hebetes et tardos esse arbitrabantur; Ac I 31. etsi (spondius), quod est e longis duabus, hebetior videtur et tardior; orat 216. quin ea tela leviora atque hebetiora esse videantur; har resp 2.

hebesco, stumpf werden, sich abschwächen, erschöpfen: qui in eo (otio) nosmet ipsos hebescere et languere nolumus; Ac II 6. patimur hebescere aciem horum auctoritatis; Catil I 4.

hedera, Efeu: topiarium laudavi; ita omnia investivit hedera; Q fr III 1, 5.

hedychrum, Räucherwerk: hedychri incendamus scutellam; Tusc III 46.

heia, nun: et Philus: heia vero, inquit, geram morem vobis; rep III 8.

helica, Schraubengewinde: omnes orbes eorum (siderum) quasi helicae inflexione vertebat; Tim 31.

helluatio, Schlemmerei: in lustris et helluatiombus huius calamistrati saltatoris; sen 13.

helluo, Schwelger, Verpraffer: I. ille gurges et helluo, natus abdomini suo, ausus est a senatu

supplicationem postulare; Piso 41. me ipsum ut contempsit helluo patriae! nam quid ego „patrimonii“ dicam? Sest 26. — II. tu helluoni spurcatissimo omnes manicipes tradidisti? dom 25.

helluor. řhvelgen: tu meo periculo helluare? Sest 111. quibuscum iam in exostra helluatur; prov 14. quo magis tum quasi helluari libris, si hoc verbo in tam clara re utendum est, videbatur; fin III 7.

helvella. řiřhenfraut: fungos, helvellas, herbas omnes ita condiunt, ut nihil possit esse suavius; ep VII 26, 2.

hem. ei! hem, Postume, tunc es C. Curtii filius? Rab Post 45. hem, mea lux! ep XIV 2, 2. vgl. em.

hemicyclium. řehnřeffel: domi in hemicyclio sedentem (Scaevolam); Lael 2.

herba. řalm, řrař řraut: I. herbas arescere et interfici; fr F I 12. — II. 1. ut segetes herbas etiam effundunt inimicissimas frugibus; orat 48. interficio: ř. I. — 2. in Lysandri statua in capite corona subito exstitit ex asperis herbis et agrestibus; div I 75. cum (natura fruges) ad spicam perduxerit ab herba; fin IV 37. cum ipse (Lepidus) in herba recubisset; de or II 287. — III. pronuntias genera herbarum, quarum causam ignorares, vim et effectum videres; div II 47. — IV. terra vestita floribus, herbis; nat II 98.

herbesco. řalme treiben, řervorřprieřen: elicit (terra) herbescentem ex eo (semine) viriditatem; Cato 51.

herbigradus. im řraře wandelnd: aegrotus sumat „terrigenam, herbigradam“; div II 133.

herbula. řleineř řraut: cervae paulo ante partum perpurgant se quadam herbula, quae seselis dicitur; nat II 127.

hercisco. die řerbřřaft teilen: nec, qui, quibus verbis heretum cieri oporteat, nesciat, idem herciscundae familiae causam agere non possit; de or I 237. nomine heredis arbitrum familiae herciscundae postulavit; Caecin 19.

heretum. řerbřřaft: ř. hercisco.

hercule (hercle, al.), währlich, wirřlich: credo hercle ita esse; leg II 34. et hercle si sic ageres; Bru 251. non hercule dubito, quin . . .; rep I 37. et hercule sine dubio erit ignominia; ep II 18, 2. valde hercules vobis laborandum est; Phil XII 4. et hercules eae (laudationes) quidem exstant; Bru 62. nunquam mehercule hoc dicerem; de or I 71. „mehercule“ (libentius dixerim) quam „mehercules“; orat 157. non mehercule aequo animo te careo; A IV 18, 5. multa me movent, in primis mercule || meh. ||, quod diiungor a te; A XVI 3, 4. sed mehercules homo bellus est; ep VII 16, 2. sed mehercules extra iocum; ep VII 32, 3. doleo mehercules te tam esse distentum; A XV 19, 1.

here ř. heri.

hereditarius. die řerbřřaft betreffend, erblich, qeerbt: cum esset haec auctio hereditaria constituta; Caecin 13. erit cognomen id tibi per te partum, quod habes adhuc a nobis hereditarium; rep VI 11. multae sunt domus iure hereditario; har resp 14. in re adventicia atque hereditaria; Ver I 126.

hereditas. řerbřřaft: I. si ad illum hereditas veniebat; inv I 89. — II. 1. ante quam (sapiens) hereditatem adeat; of III 93. ne patiari Erotem Turium hereditatem Turianam avertere; ep XII 26, 2. quoniam hereditas usu capta esset; A I 5, 6. Galeonis hereditatem crevi; A XI 12, 4. donavit populo Syracusano illam hereditatem; Ver II 45. hereditatum obeundarum causa quibus vos legationes dedistis; agr I 8. num quis eo testamento, quod pater familias ante fecit, quam ei filius natus esset, hereditatem petit? nemo; de or I 241. ut hereditatem reddas suae filiae; fin II 58. quam (virtutem)

vobis tamquam hereditatem maiores vestri reliquerunt; Phil IV 13. — 2. cum miles egisset lege in hereditatem paternam testamento exheres filius; de or I 175. cum vos volueritis de privatis hereditatibus centumviros iudicare; agr II 44. — III, 1. ut eius ipsius hereditatis ius causamque tuere; ep XIII 19, 2. eam potestatem hereditatis loco (Dionysius) filio tradidit; nat III 84. cum hereditatis sine lege aut sine testamento petitur possessio; part or 98. — 2. dicetis eundem conscripsisse, qui illud edictum de hereditate; Ver I 143. alia iura esse de mulierum legatis et hereditatibus; rep III 17. — IV, 1. neque (equum) emisti neque hereditate venit; inv I 84. — 2. cum pecunia Caesenniae ex illa hereditate deberetur; Caecin 16.

heres. řerbe: I, 1. heres ex sua parte, qua hereditatem adiit, (dissolvit); Q Rosc 55. an heredes secundi ipsius patris familias, non filii quoque eius pupilli heredes sint? inv II 62. — 2. unius pecuniae plures dissimilibus de causis heredes esse non possunt, nec umquam factum est, ut eiusdem pecuniae alius testamento, alius lege heres esset; inv II 63. testamento heres ex parte limidia et tertia est Capito; in sextante sunt ii, quorum . . .; ep XIII 29, 4. ř. 1. est. — II, 1. qui eum (sapiensem) heredem faciat; of III 93. cum (M. Curius) ita heres institutus esset, si pupillus ante mortuus esset, quam in suam tutelam venisset; Bru 195. qui (T. Pinnius) me secundum heredem instituit; ep XIII 61. possetne paternorum bonorum exheres esse filius, quem pater testamento neque heredem neque exheredem scripsisset nominatum; de or I 175. ut per aes et libram heredem testamenti solvant; leg II 53. — 2. ut minus capiat, quam omnibus heredibus relinquatur; leg II 53. — 3. ab secundo herede nihil legat; Cluent 33. si plus legarit, quam ad heredem heredesve perveniat; Ver I 110. — III. nomine heredis arbitrum familiae herciscundae postulavit; Caecin 19.

heri. (here), řestern: de quibus (libris) heri dictum a Catulo est; Ac II 11. here || heri || dederam ad te litteras; A XV 1, a, 1. heri ludis commissis ex urbe profectus veni ad vesperum; fin III 8.

hermes. řerme: I. hermae tui Pentelici cum capitibus aeneis, de quibus ad me scripsisti, iam nunc me admódum delectant; A I 8, 2. — II. nec hermas, quos vocant, licebat imponi; leg II 65.

heroicus. den řerven, řalřgöttern angehörig, řeldenmütig: A. iam heroicis aetatibus Ulixem et Nestorem fuisse sapientes; Tusc V 7. vetus opinio est iam usque ab heroicis ducta temporibus; div I 1. — B. quid quaeris? heroica; A XIV 15, 1.

heros. řeld, řhrenmann: I. erat dicturus heros ille noster Cato; A I 17, 9. — II. quantum in illo heroe esset animi; A IV 3, 5. — III. herorum veteres casus fictosque luctus; de or II 194. Antonii colloquium cum heroibus nostris pro re nata non incommodum; A XIV 6, 1.

herous. epřř, epřřer řerř: A. qui (Aristoteles) indicat herorum numerum grandioreem quam desideret soluta oratio; orat 192. quos (pedes) aut chorios aut heroes aut alternos esse oportebit; de or III 193. quod capiat laudem mortui incisam ne plus quattuor herois versibus, quos „longos“ appellat Ennius; leg II 68. — B. neque vos pacan aut herous ille conturbet. ipsi occurrent orationi; de or III 191.

hesternus. řestřiq: hesterna contione intonuit vox pernicioza; Muren 81. patefeci in senatu hesterno die; Catil II 6. dici non potest, quam sim hesterna disputatione tua delectatus; Tusc II 10. quem (populum) Africanus hesternum sermone a stirpe repetivit; rep III 24.

heu, řř! meře! heu me miserum! Phil VII

14. »heu! virginelem me ore ploratum edere! Tusc II 21.

heus, he! höre! sed heus tu! quid agis? ep VII 11. 2. sed heus tu, manum de tabula! ep VII 25. 1. et || sed || heus tu! ne forte sis nescius, Dolabella me sibi legavit a. d. iv Nonas; A XV 11. 4.

hexameter, ἑξήσφύβια, Hexameter: A. quodsi Antipater iile Sidonius solitus est versus hexametros aliosque variis modis atque numeris fundere ex tempore; de or III 194. — B. quod ille dactylicus numerus hexametrorum magniloquentiae sit accommodatior; orat 191.

hiatus, Öffnung, Rluft, Rlassen: I. habet ille tamquam hiatus et concursus vocalium molle quiddam; orat 77. — II. cibum (animalia) partim oris hiatu et dentibus ipsis capessunt; nat II 122. quae (causa) terreret animos labibus aut repentinis terrarum hiatibus; nat II 14.

hiberno, überwintern; ubi sis hibernaturus; ep VII 17. 3. quem ad modum milites hibernent; imp Pomp 39.

hibernus, winterlich, n. Winterquartier: A. subgrande cubiculum et hibernum alterum | altum | valde probavi; Q fr III 1. 2. erat mihi in animo aestivos menses reliquos rei militari dare, hibernos iuris dictioni; A V 14. 2. est hiberna navigatio odiosa; ep XV 25. quod erat hibernum tempus anni; rep I 18. — B. 1. ego aestivis confectis Quintum fratrem hibernis et Ciliciae praefeci; A V 21. 6. — 2. exercitum in hiberna dimisi; ep XV 4. 10. civitates locupletes, ne in hiberna milites reciperent, magnas pecunias dabant; A V 21. 7.

hic, dieser, solcher, folgend: A. bei Substantiven: I. 1. Sthenius hic Thermitanus; Ver V 128. ab hoc ignotissimo Phryge; Flac 40. hoc tamen in miseris adiumento et solacio sublevatur; Quinct 49. hanc in nostris petitionibus operam atque adsectationem; Muren 70. hanc tantam tam variis cursibus in omni aeternitate convenientiam temporum; nat II 54. ad hoc horribile et formidulosum frumentarium crimen; Scaur 22. scelera haec et flagitia; Sex Rosc 25. haec, quae expetitur, gloria; Tusc V 103. et hoc et alia iussa ac vetita populorum; leg II 9. probabile huius modi est; inv I 46. hunc circum (polum); nat II 105. hac in quaestione; of I 6. his de rebus; fin V 11. rebus his; Tusc V 16. res has relinquere; ep IX 15. 3. ex his tam dissimilibus rebus; fin II 20. tempus hoc; Ver pr 43. — 2. huius eiusdem sapientiae; de or III 59. eundem hunc Platonem; Bru 191. huic eidem Sopatro; Ver II 68. huius ipsius rei; Bru 112. in ipso sermone hoc et vociferatione; Cluent 30. hoc meum consilium; ep IV 4. 4. huic meae voluntati; ep XV 4. 14. de his nostris studiis; de or II 25. haec nostra oratio; de or II 159. huius conlegae et familiaris nostri; nat I 79. omnes hae virtutes; de or II 344. horum quattuor generum; Tusc I 22. sola haec disciplina; fin V 74. totam hanc causam; Cluent 199. genus hoc totum; de or III 214. toto hoc de genere; of II 87. hac tua recenti victoria tanta; ep XV 14. 4. his tuis scriptis; A IX 10. 10. huius unius rei causa; A XV 14. 2. — II. 1. non fortuito hunc artificem dicemus esse, illum negabimus; Ac II 22. haec somniantis est divinatio; div I 115. quodsi rerum tuarum immortalium hic exitus futurus fuit; Marcel 26. haec universi senatus communis est laus; Sulla 82. quae servitus est, si haec libertas existimari potest? par 40. — 2. haec illa sunt tria genera; Ac I 22. hic quis est, qui complet aures meas tantus et tam dulcis sonus? rep VI 18. qui hanc suam patriam iudicant; Catil IV 16. hanc unam rite rem publicam appellari putant; rep I 48.

B. bei Adjectiven, Pronomina, Zahlen und Genetiv: I. 1. haec duo naturalia putantur; div I 12. hunc

innocentem opprimere posse; Cluent 125. in hoc ipso quanta contentio est! Ac II 143. huius miseri senectutem; Cael 79. esse haec omnia consideranda; agr I 16. ut haec pauca audiatis; Sex Rosc 129. cum hac sola rem esse nobis; Cael 32. hi te orant tui; Ligar 35. pro his unis; ep XIII 7. 4. cum (Epicurus) haec nostra honesta, turpia inrideat; Tusc V 73. — 2. hoc nimirum est illud, quod de Socrate accepimus; div I 122. hoc id ipsum est, quod utile appellatur; of II 9. — II. 1. hoc defensionis comparabas; Ver III 32. hoc iuris habet; har resp 14. rei publicae tribuat hoc muneris; of II 50. — 2. Catonis hoc senis est; rep II 1. hoc reliqui facit; Ver I 2. nemo est, qui hoc viri boni fuisse neget, sapientis negant; of III 62.

C. bei Infinitiven, Säßen und Wörtern: I. 1. hoc non desiderare dico esse iucundum; Cato 47. — 2. me hoc ipsum nihil agere et plane cessare delectat; de or II 24. vestrum esse hoc totum diserte dicere; de or II 39. leve est totum || [totum] || hoc risum movere; de or II 218. — II. tribus praediis, hoc est praemiis sceleris, ornatus; Sex Rosc 117. qui ipse sibi notus sit, hoc est qui suam naturam sensumque perspexerit; fin II 16. vim hoc quidem est adferre; Lael 26.

D. allein: I. recte hic quidem; Tusc V 115. hunc quoque felicem! Phil III 26. huius in mentem venire; Sulla 38. huius facta, illius dicta laudantur; Lael 10. si quaesitor huic edendus fuisset; Planc 43. in hoc defendendo; Rabir 4. id hi turpe putantes aegritudinem reppulerunt; Tusc III 71. horum secundis (locus est); orat 4. cum his decertandum est; of III 116. — II. haec Oppianico nupsit; Cluent 35. hanc [Cleomenes] vir amabat; Ver V 82. — III. cum vobis hoc et hoc sit demonstratum; inv I 99. cum vobis hoc et hoc planum factum sit; inv I 100. non tibi hoc soli; Tusc III 79. qui est hoc illo evidentius? nat II 5. sed hoc minus ad rem; div I 66. rem ob hoc retinendam; Caecin 72. hoc melius nos; fin I 61. sin autem ea, quae observata sunt, haec ab hominibus callidis notata sunt; de or I 109. ut sint illa vendibilia, haec uberiora certe sunt; fin I 12. vos haec audire cupio; dom 104. sed haec, quae robustioris improbitatis sunt, omittamus; Phil II 63. verum haec quidem haecenus; Tusc III 84. atque haec quidem Ennius; div I 132. horum utrumque neque praeterea quicquam potest accidere; Caecin 86. horum neutrum defensum est; Ac II 113.

E. ältere Formen: I. 1. huiusce Q. Mucii; de or I 200. hosce habet fontes; de or I 193. huncine hominem, hancine impudentiam, hanc audaciam! Ver V 62. huiusce modi; de or I 224. huiusce rei; A I 17. 3. ab hisce iisdem permotionibus; de or I 53. in orationibus hisce ipsis; de or I 73. hisce ipsis de rebus; de or II 68. hisce omnibus rebus; de or II 315. tres haec || hae || constitutiones; inv II 61. — 2. huncine vos auctorem habetis et magistrum publicae religionis? dom 104. hosce ego infitiores lentos esse arbitror; Catil II 21. haec sunt fere de animo sententiae; Tusc I 22. haec sunt illae fibrae stirpium persequendae; Tusc III 84. — II. 1. hosce ambos || ambo || tibi sic comendo, ut . . .; ep IX 13. 2. ex hisce omnibus illud perspicuum est; inv I 66. — 2. huncine est ille, qui urbem? ep II 10. 2. — III. 1. sine magnis huiusce peccatis; Sex Rosc 23. »hosce inter«; fr H IV, a. 531. — 2. haecine cadere in sapientem putas? Tusc III 8.

hic, hier, hierbei, hierin, bei dieser Gelegenheit: hic tum repente Pacilius quidam accedit; Ver II 94. hic etiam addidisti me sanxisse . . .; Planc 83. licet hic rursus ea commemoros; fin II 84. hic cuncti Siculi graviter commoventur; Ver V 115. dixerunt

hic modo nobiscum ad haec subsellia; Rab Post 36. fefellit hic homines opinio; Ver IV 86. hic tu me abesse urbe miraris? ep V 15, 4. qui si hic permanent; Catil II 5. hieme || hieme || etiam sese putat aliquid posse Chrysogonus? Sex Rosc 141. hic iam de ipso accusatore quaero; Sest 78. hic, hic sunt in nostro numero; Catil I 9. hic Scipio: faciam, quod vultis; rep I 38. hic sacra, hic genus, hic maiorum multa vestigia; leg II 3.

hiemalis, winterlich: praeter navigationis hiemalis periculum; ep VI 20, 1. arbores ut hiemali tempore tempestive caedi putentur; div II 33. Caucasi nives hiemalemque vim perferunt sine dolore; Tusc V 77.

hiemo, überwintern: spero te istic iucunde hiemare et libenter requiescere; ep V 21, 1. ubi sis hiematurus; ep VII 9, 1. exercitus hiemavit in Gallia; Font 16.

hiems, (hiemps), Sturm, Regenzeit, Winter: I. hiemps || hiems || adhuc rem geri prohibuerat; ep XII 5, 2. — II. inflectens sol cursum aestates et hiemes efficit; nat II 49. excipio: §. III. vis nisi idcirco se facilius hiemem toleraturos putant; Catil II 23. — III. iam diu propter hiemis magnitudinem nihil ad nos novi adferebatur; ep II 14. hanc vim frigorum hiemumque || hiememque || excipere; Rab Post 42. non illum vis hiemis retardavit; Phil IX 2. — IV. 1. quod (ille) saepe hieme summa navigarit; ep XIII 60, 2. hieme maxima navigandum est; A VIII 3, 5. — 2. spero nos ante hiemem contubernales fore; Q fr II 4, 2.

hilare, heiter, fröhlich: hilare a te acceptus; de or II 290. quoniam eum (inimicum) familiariter atque hilare amplexarentur; ep I 9, 19. multitudo a tristitia hilare dicto deducitur; de or II 340. res severas hilare tractavit; de or III 30.

hilaris, hilarus, heiter, fröhlich: te hilari a nimo esse et prompto ad iocandum valde me iuvat; Q fr II 11, 1. convivis hilaris et bene acceptis; A XVI 3, 1. (Cephalio) attulit a te litteras hilariores; A VII 25. te hilarioribus oculis, quam solitus eras, intuentem; Piso 11. hilara sane Saturnalia militibus quoque; A V 20, 5. si semel tristior effectus est, hilara vita amissa est? fin V 92. cum (Lacedaemonius) esset vultu hilari atque laeto; Tusc I 100.

hilaritas, Heiterkeit, Frohsein: I. quod ipsa hilaritas benevolentiam conciliat ei, per quem excitata est; de or II 236. hilaritas illa nostra et suavitas, quae te praeter ceteros delectabat, erepta mihi omnis est; ep IX 11, 1. — II. 1. hilaritatem illam, qua hanc tristitiam temporum condiebamur || condiebam ||, in perpetuum amisi; A XII 40, 3. eripio, excito: §. I. ut laetitia profusam hilaritatem (efficiat); Tusc IV 15. apparatus spectatio tollebat omnem hilaritatem; ep VII 1, 2. — 2. Curiana defensio tota redundavit hilaritate quadam et ioco; de or II 221. — 3. ut saepe in hilaritatem risumve convertat; orat 138. animos in hilaritate a severitate traduxit; Bru 197. — III. condire: §. II, 1. amitto.

hilario, fröhlich machen, aufheitern: huius (Periclis) suavitate maxime hilaratae Athenae sunt; Bru 44. (voci genus) hilaratum ac remissum; de or III 219. iucundum motum, quo sensus hilaretur, Graece ἡδονήν, Latine voluptatem vocant; fin II 8. ut (terra) cum caelo hilarata videatur; nat II 102.

hilarulus, recht heiter: quoniam (Attica) hilarula est; A XVI 11, 8.

hinc, von hier, von, auf dieser Seite, daher: I. me hinc avolaturum; Tusc I 103. hinc amicis praesidium comparatur; inv I 5. a se Scaevolam hinc euntem esse conventum; de or II 13. istim (mala) emanant. boni autem hinc quod expectes, nihil est; A VII 21, 1. hinc illa Verria nata sunt; Ver IV 24. hinc in Ligarium crimen oritur; Ligar

22. hinc pietas (pugnat), illinc scelus; hinc constantia, illinc furor; hinc honestas, illinc turpitudine; Catil II 25. quam longe est hinc in saltum? Quinct 79. — II. quae (via) est hinc in Indiam; fin III 45. — III. hinc omnia, quae pulchra sunt, plena gaudiorum sunt; Tusc V 67. — IV. hinc Hercules, hinc Castor et Pollux, hinc Aesculapius; nat II 62.

hinnitus, Wiehern: subito (Dionysius) exaudivit hinnitum; div I 73.

hio, offen stehen, klaffen, schnappen, begehren: cum mutila quaedam et hiantia locuti sunt; orat 32. Verrem tantum avaritia semper hiantem atque imminente fuisse; Ver II 134. cum pisciculi parvi in concham hiantem innataverunt; nat II 123. quae (coniunctio) neque asperos habeat concursus neque diunctos atque hiantes; part or 21. qui (poëtae), ut versum facerent, saepe hiant; orat 152.

hippocentaurus, Hippocentaur: in nubibus nunquam animadvertisti leonis formam aut hippocentauri? div II 49.

Hipponacteus, Hipponacteid: senarios et Hipponacteos (versus) effugere vix possumus; orat 189.

hirsutus, struppig: quarum (animantium) aliae coriis tectae sunt, aliae spinis hirsutae; nat II 121.

hirudo, Bluteigel: accedit illud, quod illa conionalis hirudo aerarii putat . . .; A I 16, 11.

hisco, den Mund aufstun: omnino hiscere audebis? Phil II 111.

historia, Geschichte, Erzählung: I. 1. quis nescit primam esse historiae legem, ne quid falsi dicere audeat? deinde ne quid veri non audeat? ne quae suspicio gratiae sit in scribendo? ne quae simultatis? de or II 62. §. II, 1. commoveo. erat historia nihil aliud nisi annalium confectio; de or II 52. huic generi historia finitima est, in qua narrata ornate; orat 66. obscura est historia Romana; rep II 33. quid historiae de nobis ad annos de praedicarint? A II 5, 1. — 2. historia est gesta res ab aetate nostrae memoria remota; inv I 27. — II, 1. historia testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis, qua voce alia nisi oratoris immortalitati commendatur? de or II 36. primis ab his (Herodoto, Thucydide), ut ait Theophrastus, historia commota est, ut auferret uberius et ornatus dicere; orat 39. in quibus (continentibus tuis scriptis) perpetuam rerum gestarum historiam complecteris; ep V 12, 6. quamquam his laudationibus historia rerum nostrarum est facta mendosior; Bru 62. moleste fero Vennonii me historiam non habere; A XII 3, 1. Italici belli et civilis historiam iam a te paene esse perfectam; ep V 12, 2. A. Albinus, is qui Graece scripsit historiam; Bru 81. hortaris me, ut historias scribam? A XIV 14, 5. — 2. addidit maiorem historiae sonum Antipater; de or II 54. ego me do historiae; A II 8, 1. simiae Dodoneae improbitatem historiis Graecis mandatam esse demor; div II 69. — 3. huius (Sisennae) omnis facultas ex historia ipsius perspicui potest; Bru 228. esse utilitatem in historia, non modo voluptatem; fin V 51. — III. ut est (Chrysippus) in omni historia curiosus; Tusc I 108. — IV. ut in eo leges historiae negligas; ep V 12, 3. §. I, 1. andet. apud Herodotum, patrem historiae, sunt innumerabiles fabulae; leg I 5. ardeo studio historiae; A XVI 13, b (c), 2. — V. nihil est in historia pura et illustri brevitate dulcius; Bru 262. intellego te alias in historia leges observandas putare, alias in poemate; leg I 5. §. I, 1. est.

historicus, geschichtlich, Geschichtsdreiber: A. Demochares earum rerum historiam non tam historico quam oratorio genere perscripsit; Bru 286. — B, I. et poëtas et historicos (esse tales), ex quorum et dictis et scriptis saepe auctoritas petitur ad faciendam fidem; Top 78. cuius (Apollinis) in tutela Athenas antiqui historici esse voluerunt; nat III 55. — II. dicta, scripta: §. I.

histrion, Schauspieler: A. ut ex persona mihi ardere oculi hominis histrionis viderentur; de or II 193. — B, I. negarem posse eum (histrionem) satis facere in gestu, nisi palaestram, nisi saltare didicisset; de or III 83. histrion si paulum se movit extra numerum, aut si versus pronuntiatus est syllaba una brevior aut longior, exsibilatur, exploditur; par 26. imitatores veritatis, histriones, (genus hoc) occupaverunt; de or III 214. potest, al.: f. discit. quis ignorat, quam pauci (histriones) sint fuerintque, quos animo aequo spectare possimus? de or I 18. — II, 1. explodo, exsibilo: f. I. movet. specto: f. I. sunt. histriones eos vidimus, quibus nihil posset in suo genere esse praestantius; orat 109. — 2. ut histrioni actio, saltatori motus non quivis, sed certus quidam est datus, sic . . ; fin III 24. — 3. a pessimo histrione bonum comoedum fieri posse (nemo) existimaret; Q. Rosc 30. — III. histrionum levis ars; de or I 18. histrionum non nulli gestus ineptiis non vacant; of I 130.

hiulce, flaffend, mit Stiaus: (locutum esse eius patrem) non vaste, non rustice, non hiulce, sed presse et aequabiliter et leviter; de or III 45.

hiulcus, flaffend, mit Stiaus: ut neve asper eorum (verborum) concursus neve hiulcus sit, sed quodam modo coagmentatus et levis; de or III 171. ne verborum concursus hiulcas voces efficiat; orat 150.

hodie, heute: cum, qui hodie haruspicinam facerent, in senatum Romae legerentur, eos, qui aliquando praekonium fecissent, in municipiis decuriones esse non licere; ep VI 18, 1. eam (dignitatem) semper in M. Caelio habitam esse summam hodieque haberi ab omnibus, quibus . . ; Cael 3. quod Homericus Ulixes Deli se proceram palmam vidisse dixit, hodie monstrant eandem; leg I 2. homines Graeci inique a suis civibus damnati tanta hodie gloria sunt, ut . . ; Sest 142. hodie, utro (studio) frui malis, optio sit tua; fat 3. ut saepe alias, sic hodie ita nosse ista visus es, ut . . ; fin V 75.

hodiernus, heutig: te hodiernis comitiis esse absolutum; Ver pr 19. hac tam exigua disputatione hesterni et hodierni diei; de or III 81. in hodierna epistula; A XII 30, 2. hodierno sermone conficiam; leg II 69.

holitor, stüdjengärtner: Parhedrum excita, ut hortum ipse conducat; sic holitorem || ol. || ipsum commovebis; ep XVI 18, 2.

holusculum, Gemüße: in splendidissimis canistris holusculis nos soles pascere; A VI 1, 13.

homicida, Mörder: statuendum tibi esse, utrum illi homicidae sint an vindices libertatis; Phil II 30.

homo, Mensch, Mann, tüchtiger Mann, Mann von Ehre, pl. Leute: L. absolut: 1. Pacilius quidam, homo egens et levis, accedit; Ver II 94. f. II, 1. cogo. ibidem homo acutus attulit rem commenticiam; fin I 19. omnes adsunt omnium ordinum homines, omnium denique aetatum; Catil IV 14. etiam solitario homini atque in agro vitam agenti opinio iustitiae necessaria est; of II 39. aethera esse eum, quem homines Iovem appellarent; nat I 40. homo impurissimus statim coepit in eius modi mente et cogitatione versari; Cluent 69. ut homini, cum de deo cogitet, forma occurrat humana; nat I 76. ut homo effeminatus fortissimum virum conaretur occidere; Milo 89. novi homines plurimi sunt eosdem honores consecuti; Planc 67. huic ego homini tantum debeo, quantum hominem homini debere vix fas est; Quir 17. L. Aelium, libertinum hominem litteratum, nomen Q. Muttonis detulisse; Scaur 23. denuntiasti homo adulescens, quid de summa re publica sentires; Planc 52. ceterarum artium homines ornatus illa sua dicunt, si quid ab hac arte didicerunt; de or II 37. dixit causam Heraclius Segestanus, homo domi suae nobilissimo loco natus;

Ver V 111. discunt; f. dicit. Tauromenitani, homines quietissimi, istius evertere statuum non dubitaverunt; Ver II 160. qua sanctissimi homines pietate erga deos immortales esse soleant; Quir 18. homo ortus est nullo modo perfectus, sed est quaedam particula perfecti; nat II 37. secundum deos homines hominibus maxime utiles esse possunt; of II 11. evertunt; f. dubitant. excellit; f. II, 3. respondeo. hominem frugi omnia recte facere; Tusc IV 36. illud videndum est, quanto magis homines mala fugiant quam sequantur bona; part or 91. quod tu homo castissimus aliud in tabulis habebas; Ver I 100. non intellegunt homines, quam magnum vectigal sit parsimonia; par 49. de mea causa omnes di atque homines iudicant; dom 44. existimabam nihil homines aliud Romae nisi de quaestura mea loqui; Planc 64. prudentissimum hominem, nobilissima familia natum, optime de re publica meritum, in discrimen omnium fortunarum vocavisti? Flac 81. duo haec capita nata sunt post homines natos taeterrima; Phil XI 1. hominem ad duas res, ut ait Aristoteles, ad intellegendum et || et ad || agendum, esse natum quasi mortalem deum; fin II 40. f. dicit, meretur. noluerunt sapientissimi homines ita quemquam cadere in iudicio, ut . . ; Muren 58. a nobis homo audacissimus Catilina in senatu accusatus obmutuit; orat 129. occidit; f. conatur. oritur; f. est; nat II 37. ab his hoc postulare homines sicarios et gladiatores; Sex Rosc 8. si homines despecti et contempti tantam rem sustinere non possent; Sest 87. qui, qua re homines bestiis praestent, ea in re hominibus ipsis antecellat; inv I 5. quam (legem) ille bono auspicio claudus homo promulgavit; A I 16, 13. severi homines se superioribus iudiciis constare putabant oportere; Cluent 76. cum homines bestiaeque hoc calore teneantur et propterea moveantur ac sentiant; nat II 31. sequuntur; f. fugiunt. solent; f. est; Quir 18. sustinent; f. possunt. frequentissimi venerunt ad hoc iudicium mercatores, homines locupletes atque honesti; Ver V 154. in summo errore necesse est homines atque in maximarum rerum ignorantia versari; nat I 2. f. coepit. vigilat; f. II, 3. committo. hoc est dicere: et consul et homo nequissimus; Phil II 70. — 2. cui persuasum sit appellari ceteros homines, esse solos eos, qui essent politi propriis humanitatis artibus; rep I 28. ut et hominem te et virum esse meminisses; ep V 17, 3. mehercules extra iocum homo bellus est; ep VII 16, 2. si vis homo esse, recipe te ad nos; A IV 15, 2. quid multa? homines visi sumus; A XIII 52, 2. — 3. a. o peritum iuris hominem! Flac 84. — b. tu, sancte homo ac religiose, cur . . ? Ver V 49. quid tibi necesse fuit anili superstitione, homo fanaticae? dom 105.

II. nach Verben: 1. qui a senatu et ordinem coniunctissimum et hominem clarissimum abalienarunt; ep I 8, 4. tot homines nocentes et improbos accusatos scitis esse; Ver III 64. f. I, 1. obmutescit. quod homo nequam, turpis, improbus, multis flagitiis contaminatus in iudicium sit adductus; Cluent 97. hominem adulescentem non tam adlicere volui quam alienare nolui; ep II 15, 4. appello; f. I, 2. rep I 28. quem hominibus armatis deieceris; Caecin 60. mihi negas optandum reditum fuisse per homines armatos; Sest 127. quod ea (voluptate) videlicet homines capiantur ut pisces; Cato 44. cui per homines coactos licitum non sit accedere; Caecin 48. (caupo) hominem comprehendit; inv II 15. homines benivolentia coniuncti; Lael 82. homini sceleribus contaminatissimo nihil esse credendum; prov 14. f. adduco. contemno; f. I, 1. possunt. possitne homo nocentissimus pecuniosissimisque damnari; Ver pr 47. despicio; f. I, 1. possunt. si quando naturam hominis dicam, hominem dicere me; fin V 33. ut homines servos e medio supplicio

dimiserit; Ver V 13. in quibus homines errore ducuntur; Piso 59. effemino: f. I, 1. conatur. cum hominibus enervatis atque exsanguibus consulatus tamquam gladius esset datus; Sest 24. homo certior fit agi nihil nisi . . .; Ver V 101. me primum hominem novum consulem fecistis; agr II 3. cum mecum duos frugalissimos homines scribas habere; Ver III 182. quod audaces homines et perditum nutu impelluntur et ipsi etiam sponte sua contra rem publicam incitantur; Sest 100. T. Caelium quendam, hominem non obscurum, inventum esse mane iugulatum; Sex Rose 64. qui diceret non oportere mitti hominem privatum pro consule; imp Pomp 62. moveo: f. I, 1. sentiunt. qui cum telo occidendi hominis causa fuit; Rabir 19. petam a C. Cluvio, ornatissimo homine; Q Rose 48. perficio: f. I, 1. est; nat II 37. polio: f. I, 2. rep I 28. seditiosos homines rei publicae praeficiebant; Flac 16. hoc ipsum concedatur, bonis rebus homines morte privari; Tusc I 87. teneo: f. I, 1. sentiunt. L. Caesarem vidi Menturnis cum absurdissimis mandatis, non hominem, sed scopas solutas; A VII 13, a, 2 (6). voco: f. I, 1. meretur. — 2. si iusti hominis et si boni est viri parere legibus; rep III 18. haec (benignitas) est gravium hominum atque magnorum; of II 63. — 3. antecello: f. I, 1. praestant. quae tam antiquis hominibus attribuerem; Q fr III 5, 1. rem publicam vigilantem homini, non timido, diligenti, non ignavo, commisit; agr II 100. ab iis (dis) et civitatibus et singulis hominibus consuli; nat II 166. credo: f. I, 1. contamino. debeo: f. I, 1. debet. do: f. I, 1. enervo. ut donum hoc divinum rationis et consilii ad fraudem hominibus, non ad bonitatem impertitum esse videatur; nat III 75. occurro: f. I, 1. cogitat. M. Catoni, homini in omni virtute excellenti, respondebo; Muren 54. defendendo moroso homini cumulatissime satis fecimus; Q fr II 4, 1. quo modo hominum inter homines iuris esse vincula putant, sic homini nihil iuris esse cum bestiis; fin III 67. vide, quid homini tribuam; Tusc I 49. — 4. multis peritissimis hominibus auctoribus uteretur; Caecin 69. — 5. ab Lysone, primo homine, Apollinis signum a blatum certe non oportuit; Ver IV 37. omnia, quae cadere in hominem possunt; Tusc V 4. L. Quinctius dicens pro homine alienissimo; Tul 4. cum multa in deos hominesque nefarie fecerit; Ver pr 56. neque in homine inesse animam vel animam nec in bestia; Tusc I 21. licet per: f. I, 1. cogo. peto a: f. I, 1. orno. nihil me turpius apud homines fuisse; A II 19, 4. terrenorum commodorum omnis est in homine dominatus; nat II 152. nulla varietas est inter homines opinionis; Flac 96.

III. **Adjektivum:** 1. in primis hominis est propria veri inquisitio atque investigatio; of I 13. quem scirem nulla in re quicquam simile hominis habere; Ver IV 33. — 2. quid (est) praestantius (sapientia), quid homini melius, quid homine dignius? of II 5. necessarius: f. I, 1. agit. honorum gradus summis hominibus et infimis sunt pares; Plane 60. utilis: f. I, 1. est; of II, 11. — 3. dignus: f. 2. bonus. indigna homine dubitatio! Lael 67. — 4. quod hoc honore ex novis hominibus primum me multis post annis adfecistis; agr II 4.

IV. **Substantivum:** 1. videte hominis a mentiam; dom 40. animos hominum quadam ex parte extrinsecus esse tractos et haustos; div I 70. hominis eloquentissimi et sapientissimi, L. Crassi, auctoritatem sequor; Cluent 140. facile hominis amentis fregissemus audaciam; Phil III 2. ut est captus hominum; Tusc II 65. in hominum eruditissimorum et humanissimorum coetu loquor; Piso 68. f. concilia. ita fit, ut vincat cognitionis studium consociatio hominum atque communitas; of I 157. nihil est illi principi deo acceptius quam concilia coetusque hominum iure sociati; rep VI 13. optime societas hominum

coniunctioque servabitur; of I 50. consilium hominis probavit, fidem est complexus, officia observantiamque dilexit; Balb 63. erat hominum conventus maximus, summum silentium, summa exspectatio; Ver II 74. cum esset maior iucundorum hominum copia; ep V 21, 1. omne officium munusque sapientiae in hominis cultu esse occupatum; fin IV 36. flagrabat tota domus praetoria studio hominum et cupiditate; Ver II 133. quoniam video vos hominis dignitate esse commotos; agr II 24. quem ad modum hominum existimationi te probari velis; Ver III 137. quorum iam [et] nomen et honos inveteravit et urbi huic et hominum famae ac sermonibus; Sulla 24. pro deum hominumque fidem! Ver III 137. f. consilium. nec rationem esse nisi in hominis figura; nat I 89. ex magna hominum frequentia; de or I 102. hominum genus et in sexu consideratur, virile an muliebre sit, et in natione, patria, cognatione, aetate; inv I 35. genus hominum ad honestatem natum malo cultu pravisque opinionibus esse corruptum; part or 91. ratione utentium duo genera ponunt, deorum unum, alterum hominum; of II 11. accessus incredibili hominum multitudine et gratulatione florebat; Sest 131. os hominis insipientemque impudentiam cognoscite; Ver IV 66. videmus, quanta sit invidia apud quosdam nobiles homines novorum hominum virtus et industria; Ver V 181. propter hominum ingenia ad fallendum parata; Q fr I 2, 4. quicum me deorum hominumque iudicium coniunxerat; div Caec 65. ad hanc hominum libidinem ac licentiam me abducis? Ver III 210. o post hominum memoriam fortissimi atque optimi consules! har resp 15. esse in mentibus hominum tamquam oraculum aliquid; div II 100. hoc non ex hominum more solum, sed etiam ex bestiis intellegi potest; Tusc V 98. haec (Capua) splendidissimorum hominum multitudine redundat; Piso 25. f. gratulatio. videndum est, quae sit hominis natura; fin V 34. nomen hominis audacissimi detuli; Ver I 15. ingentem numerum perditorum hominum conlegerat; Catil II 8. observantia, officia: f. consilium. qui (quaestus) in odia hominum incurrunt, ut portitorum, ut faeneratorum; of I 150. os: f. impudentia. ut meum laborem hominum periculis sublevandis non impertiam; Muren 8. hominum ratio non in caelum usque penetravit? nat II 153. ad meam unius hominis salutem senatus auxilium omnium civium implorandum putavit; Piso 34. vix feram sermones hominum; Catil I 23. f. fama. societas: f. coniunctio. neminem magnas res et salutare sine hominum studiis gerere potuisse; of II 16. f. cupiditas. non recito testimonia hominum honestissimorum; Cluent 99. vincula: f. II, 3. sum. quorum (hominum) virtus fuerat domi militiaeque cognita; Tusc V 55. f. industria. vi sceleratorum hominum corroborata; Sest 89. quae (vitia) sunt in vita hominum neque carorum neque calamitosorum; de or II 238. a quibus vita hominum instructa primis sit; Tusc V 6. rerum ego vitia conlegi, non hominum; A XIV 14, 2. de hominis certo et proprio vocabulo agitur; inv II 28. haec nec hominis nec ad hominem vox est; Ligar 16. ut placet Stoicis, quae in terris gignantur, ad usum hominum omnia creari; of I 22. quae (lex naturae) utilitatem hominum conservat; of III 31. — 2. si quis umquam de nostris hominibus a genere isto studio ac voluntate non abhorrens fuit; Flac 9. propter necessitatem vitae initam esse cum hominibus communitatem et societatem; of I 138. ius inter: f. II, 3. sum. non est vobis res cum scelerato homine ac nefario, sed cum immani taetraque belua; Phil IV 12. societas cum: f. communitas cum. vincula inter: f. II, 3. sum. vox ad: f. 1. vox.

V. **Umfang:** 1. deicere: f. II, 1. armo. esse aliquid homine melius; nat III 18. — 2. a certis hominibus dominationem quaeri; agr II 25. res caelestes omnesque eae, quarum est ordo sempiternus, ab homine confici non possunt; nat II 16. apud:

f. IV, 1. industria. deorum et hominum causa factum esse mundum; nat II 133. cum hoc homine an cum stipite in foro constitisses, nihil crederes interesse; sen 14. efficitur in homine virtus; quanto igitur in mundo facilius! nat II 39. per: f. II, 1. armo. post: f. I, 1. nascitur; Phil XI, 1.

homullus, Schwächling: hic homullus ex argilla et luto fictus [Epicureus]; Piso 59.

homuncio, schwacher Mensch: homuncio hic, qui multa putat praeter virtutem homini cara esse; Ac II 134.

homunculus, schwacher, armer Mensch: I. ex eadem urbe humilem homunculum a pulvere et radio excitabo, Archimedem; Tusc V 64. — II. ut homunculi similem deum (Epicurus) fingeret; nat II 123.

honestas, Ehre, Ehrenhaftigkeit, Sittlichkeit, Tugend, Würde, Anstand: I. in demonstrativo (genere finem esse) honestatem; inv II 156. finis alterius est honestas, alterius turpitudine; part or 71. in eo (officio) et colendo sita vitae est honestas omnis et neglegendo turpitudine; of I 4. (honestas) habet partes quattuor: prudentiam, iustitiam, fortitudinem, temperantiam; inv II 159. quamquam praestet honestas incolumitati; inv II 174. laudationis finis honestas; Top 91. f. II, 3. pono in. — II, 1. nonne honestatem omnem amitteret? Sex Rose 114. nihil (natura) habet, quod magis expetat quam honestatem, quam laudem; Tusc II 46. si honestatem tueri ac retinere sententia est; of III 116. — 2. certatur, utrum honestati potius an utilitati consulendum sit; de or II 335. est etiam quaedam quasi materies subiecta honestati; part or 88. — 3. aut voluptas adiungi potest ad honestatem aut doloris vacuitas ad prima naturae; fin V 21. si cum honestate voluptatem tamquam cum homine pecudem copulavissent; of III 119. quare de magnificentia aut de honestate quiddam derogatur; inv II 175. ita tres sunt fines expertes honestatis, tres, in quibus honestas cum aliqua accessione, una simplex posita in decore tota, id est in honestate; fin II 35. cum (homines) utilitatem ab honestate seiungunt; of III 101. — III, 1. expers: f. II, 3. pono in. — 2. ut utilitatem nullam esse docuimus, quae honestati esset contraria, sic omnem voluptatem dicimus honestati esse contrariam; of III 119. — IV, 1. apud superiores utilitatis species falsa ab honestatis auctoritate superata est; of III 109. de eo genere honestatis, quod omni ex parte propter se petitur, satis dictum est; inv II 165. honestatis pars confecta est, quam quidem tibi cupio esse notissimam; of II 9. quae (gloria) habet speciem honestatis et similitudinem; fin V 69. tota vis erit simplicis honestatis consideranda; inv II 159. — 2. ex hoc cursu atque impetu animorum ad veram laudem atque honestatem pericula adveniunt; Tusc II 58. — V, 1. qui honestate summum bonum metiantur; fin II 48. (rationem) honestate ornatissimam; fin II 58. — 2. quas (familias) honestatis amplitudinisque gratia nomino; Sex Rose 15. quod non possit sine honestate contingere, ut iure quisquam gloriatur; fin IV 50.

honeste, ehrenvoll, anständig, ehrbar, sittlich, paffend: acta aetas honeste ac splendide; Tusc III 61. potuisse honeste ab eo reum condemnari; Cluent 104. ad corpus omnia referre sapientem sive, ut honestius dicam, nihil facere, nisi quod expediat; Tusc III 51. quae in nostris rebus non satis honeste, in amicorum fiunt honestissime; Lael 57. facultatem vere atque honeste iudicandi; Ver II 179. quibus (Graecis) loqui et scribere honeste et magnifice licebat; Cael 40. honeste moriendi facultatem petit; Rabir 37. scribo: f. loquor. ut honeste vos (Romae) esse possitis; ep XIV 14, 1. id (tectum) nunc honeste vergit in tectum inferioris porticus; Q fr III 1, 14. non posse iucunde vivi, nisi honeste et sapienter et

iuste viveretur; fin II 51. quia, quod bene, id recte, frugaliter, honeste; fin II 25.

honesto, ehren, zieren: cum quosdam ornare voluit, non illos honestavit, sed ornamenta ipsa turpavit; fr I 38. (beneficia) vera an falsa quadam exornatione honestentur; inv II 112. cuius currum rex Perses honestavit; Catil IV 21. ad eum (hominem) augendum atque honestandum; of II 21. qui hominis seditiosi imagine mortem eius honestaret; Rabir 24.

honestus, ehrenvoll, ehrenhaft, anständig, sittlich, würdig, edel, fittlich: A. qui eum (honorem) sententiis, qui suffragiis adeptus est, is mihi et honestus et honoratus videtur; Bru 281. duobus propositis honestis utrum honestius (sit, deliberari solet); of I 10. nihil (est) honestius magnificentiusque quam pecuniam contemnere, si non habeas; of I 68. vgl. B, b, I, 2. quae (filia) nupsit A. Aurio Melino, adulescenti in primis et honesto et nobili; Cluent 11. in omni genere honestarum artium; Bru 213. eae (artes) sunt iis, quorum ordini conveniunt, honestae; of I 151. in hominem honestissimae civitatis honestissimum graviter animadverti; Ver V 20. ut honestis consiliis iustisque factis, non fraude et malitia se intellegant ea consequi posse; of II 10. certa re et possessione deturbatus est meo iustissimo honestissimoque convicio; ep XII 25, 2. quod post tuum discessum is dies honestissimus nobis fuerat in senatu; ep I 2, 3. tres equites Romani honesti et graves; Flac 40. honestum causae genus est, cui statim sine oratione nostra favet auditoris animus; inv I 20. publicani, homines honestissimi atque ornatissimi; imp Pomp 17. f. civitas. hunc honestissimo loco natum esse concedis; Balb 6. cum duo consulares spem honestae pacis nobis attulissent; Phil XII 1. se paratum esse omni recta atque honesta ratione defendere, quod petat, non deberi; Quinct 66. quod gravitas honestis in rebus severisque et severis ponitur; de or II 248. cum honesto verbo vitiosa res appellatur; de or II 272. vestibula honesta faciet; orat 50. M. Cossutium, sanctissimum virum atque honestissimum, (torque donasti); Ver III 185. vita recta et honesta existimari potest; fin V 66. qui vitam honestam ingredi cogitant; of III 6. — B, a. deleantur innocentes, honesti, boni; Phil VIII 16. — b, I, 1. tale est illud ipsum honestum; fin V 66. f. III. et virtutes omnes et honestum illud, quod ex iis oritur et in illis haeret, per se esse expetendum; fin V 64. — 2. cum, quod honestum sit, id solum bonum esse confirmatur; fin IV 68. ut Chius Aristo dixit solum bonum esse, quod honestum esset, malumque, quod turpe; leg I 55. nihil praeter id, quod honestum sit, propter se esse expetendum; of III 33. ita, quicquid honestum, id utile; of III 35. — II, 1. unum istud, quod honestum appellas, rectum, laudabile, decorum, id si solum est bonum; fin III 14. omnino illud honestum, quod ex animo excelsio magnificoque quaerimus, animi efficitur, non corporis viribus; of I 79. qui omnia recta atque honesta per se expetenda duxerunt; leg I 37. f. I, 1. haeret. si quando cum illo, quod honestum intellegimus, pugnare id videbitur, quod appellamus utile; of III 19. quod aut totum aut aliqua ex parte propter se petitur, honestum nominabimus; inv II 159. vera animi magnitudo honestum illud, quod maxime natura sequitur, in factis positum, non in gloria indicat; of I 65. propono: f. A. alqd. ut Cretes et Aetoli latrocinari honestum putent; rep III 15. quare: f. efficio. sequor: f. pono. — 2. ut utilia cum honestis pugnare videantur; of III 72. — III. honestis similia sunt quaedam non honesta; Ac II 50. — IV. his tribus generibus honestorum notatis; fin II 47. tanta vis est honesti, ut speciem utilitatis obscuret; of III 47. — V. ut haec de honesto,

sic de turpi contraria; Tusc II 46. cui (Zenoni) praeter honestum nihil est in bonis; Ac II 135.

honorabilis, ehrenvoll: haec ipsa sunt honorabilia, salutari, appeti, decedi, adsurgi . . ; Cato 63.

honorarius, Ehren halber: docere debitum est, delectare honorarium, permovere necessarium; opt gen 3. mihi videtur Chrysippus tamquam arbiter honorarium medium ferire voluisse; fat 39. quod non honorariam operam amici, sed severitatem iudicis requirit; Caecin 6.

honorifice, ehrenvoll: ut se honorifice acceptum arbitraretur; Ver IV 62. numquam nisi honorificentissime Pompeium (Caesar) appellat; ep VI 6, 10. honorifice sane consurgitur; Ver IV 138. cum abs te honorificentissime invitaret; ep XIII 15, 1. nec liberalius nec honorificentius potuisse tractari se; ep XIII 27, 2.

honorificus, ehrenvoll: cum tu a me rebus amplissimis atque honorificentissimis ornatus esses; ep V 2, 1. cum is (Cato) honorificentissimam in me sententiam dixisset; A VII 1, 8. (Hortensius) sermone erat usus honorifico erga me; A X 16, 5. ut honorificentissimis verbis consequi potuero; Phil XIV 29.

honoro, ehren, auszeichnen, Ehrenämter versehen: cum praesertim (Thucydides) fuisset honoratus et nobilis; orat 22. qui (Dionysius) apud me honoratior fuit quam apud Scipionem Panaetius; A IX 12, 2. **honestus**, A. alqs. nusquam est senectus honoratior; Cato 63. in claris et honoratis viris; Cato 22. nemo virtutem non honorabat; Phil IX 4.

honos (honor: f. II, 1. exhibeo), Ehre, Auszeichnung, Ehrenstelle, Amt: I, 1. auget et aetas et honos dignitatem; dom 117. cui (Dionysio) qui noster honos, quod obsequium defuit? A VIII 4, 1. nisi iam tum esset honos eloquentiae; Bru 40. cum honos sit praemium virtutis indicio studioque civium delatum ad aliquem, qui eum sententiis, qui suffragiis adeptus est, is mihi et honestus et honoratus videtur; Bru 281. tibi illum honorem nostrum supplicationis iucundum fuisse; ep XV 6, 2. spem, virtutem, honorem rerum vim habere videmus, non deorum; nat III 61. quid honos meus postulet; Sest 119. — 2. is honos mihi videri solet, qui non propter spem futuri beneficii, sed propter magna merita claris viris defertur et datur; ep X 10, 1. — II, 1. nunc contra plerique ad honores adipiscendos nudi veniunt atque inermes; de or III 136. f. I, 1. est; Bru 281. quod amplio rem honorem alteri tribuebat quam ipse erat consecutus; prov 27. erat angusti animi iusti triumphum honorem dignitatemque contemnere; Piso 57. honores ei decrevi quos potui amplissimos; Phil XIII 8. defero, do: f. I, 2. quam diu ab omnibus honor principi exhiberetur; rep V 9. eum honorem tibi deos fortunare volo; ep XV 12, 1. in habendis aut non habendis honoribus; ep XV 4, 14. populum Romanum hominibus novis industriis libenter honores mandare semperque mandasse; Ver IV 81. ne is honos nimium pervulgetur || pervagetur ||; inv II 113. si sua studia ad honores petendos conferre voluissent; Cluent 133. sin de Aurelia aliquid aut Lollia (dicimus), honos praefandus est; ep IX 22, 4. nec sitio honores; Q fr III 5, 3. cum a te est Popilia, mater vestra, laudata, cui primum mulieri hunc honorem in nostra civitate tributum puto; de or II 44. f. consequor. multam tibi in his honoribus tuendis operam esse ponendam; Q fr I 1, 31. — 2. honoris amplissimi puto esse et accusare improbos et miseros defendere; div Caec 70. — 3. eorum non modo saluti, sed etiam honori consulebatur; Font 42. posteaquam honoribus inservire coepi; of II 4. quam rem sibi (Plancius) magno honori sperat fore; A III 22, 1. — 4. omnibus amplissimis honoribus abundabis; ep X 10, 2. cuius (M. Mar-

celli interitum ne crudelissimus quidem hostis honore sepulturae carere passus est; Cato 75. ut amplissimo honore everteretur; Sulla 1. quamquam hoc honore usi togati solent esse; Phil VIII 32. — 5. hos homines tu persuadebis ad honorem atque amplitudinem tuam pecunias maximas contulisse? Ver II 157. dimicare (debemus) paratius de honore et gloria quam de ceteris commodis; of I 83. quod positum esset aut in praemio virtutis aut in honore verborum; ep X 13, 1. decrevistis, ut de honoribus imperatorum referretur; Phil V 4. qui in aliquo honore sunt; fin III 52. multum valuisse ad patris honorem pietas filii videbitur; Phil IX 12. — III, 1. tu laudis et honoris cupidior? Ver III 43. — 2. ut honore dignus essem; Planc 50. me hoc honore praeditum; imp Pomp 71. — IV, 1. cum in imperiorum, honorum, gloriae cupiditatem inciderunt; of I 26. si ambitionis occupatio cursu || decursu || honorum etiam aetatis flexu constitisset; de or I 1. habes neminem honoris gradu superiorem; ep II 18, 2. qui ad delendum senatum se illis fascibus ceterisque insignibus summi honoris atque imperii ornatos esse arbitrabantur; Sest 17. amplissimi honoris nomen obtinebis; Phil X 6. summis ornamentis honoris praeditus, Q. Hortensius; imp Pomp 51. eos (gradus dignitatis) honorum vocabula habituros, non dignitatis insignia; ep X 6, 2. — 2. homini egenti, sordido, sine honore, sine existimatione; Flac 52. emergunt haec aliquando occultis de honore suffragiis; of II 24. — V, 1. cum honore longe antecellerent ceteris; rep II 59. quorum domus cum honore ac virtute florerent; Ver I 55. Caesar singularibus ornatus et novis honoribus ac iudiciis; ep I 9, 14. fuisse Demaratum Corinthium et honore et auctoritate et fortunis facile civitatis suae principem; rep II 34. is (T. Iunius) processisset honoribus longius; Bru 180. — 2. quo in oppido una pecunia a tota Asia ad honores L. Flacci poneretur; Flac 56. ut tantum ei honoris mei causa commodes; ep XIII 69, 2. (Caesarem) tantam illi pecuniam dedisse honoris mei causa; A XI 9, 2. unde cum honore discesseris; Muren 89. propter honorem et gratiam Cleomenis minime multi remiges deerant; Ver V 88.

hora, Stunde, pl. Uhr: I. horae cedunt et dies et menses et anni; Cato 69. haec diu quaesita una eripuit hora; Sulla 73. horae, quibus expectabam, longae videbantur; A XII 5, c (4). — II, 1. ut horas multas saepe suavissimo sermone consumeres; ep XI 27, 5. intellegere declarari horas arte, non casu; nat II 87. cum machinatione quadam moveri aliquid videmus, ut sphaeram, ut horas; nat II 97. ne quam ego horam de meis legitimis horis remittam; Ver I 25. hora nulla vacua a furto, scelere, crudelitate, flagitio reperietur; Ver I 34. — 2. si meis horis in accusando uti voluisses; Ver I 31. — 3. videt mittentem ad horas (iudicem); Bru 200. remitto de: f. 1. remitto. — III, 1. fit obviam Clodio hora fere undecima; Milo 29. tribus iis horis concisus (est) exercitus; div I 77. f. I. videntur. — 2. ab hora tertia bibebatur; Phil II 104. me ex Kalendis Ianuariis ad hanc horam invigilasse rei publicae; Phil XIV 19. (Antonius) dormit || dormit || ad horam III; A X 13, 1. ante horam tertiam noctis de foro non discedit; Ver II 92. post horam quartam molesti ceteri non sunt; A II 14, 2.

hordeum, Gerste: pro decumis hordei alia pecunia cogitur; Ver III 73. cum id frumentum senatus ita aestimasset: HS quaternis tritici modium, binis hordei; Ver III 188.

hornotinus, heurig, non diejem Jahre: quantum est ex Sicilia frumenti hornotini; Ver III 45.

horologium, Uhr: horologium mittam; ep XVI 18, 3.

horreo, von Frost starren, schauern, fürchten: I. si nemo umquam praedo tam barbarus fuit, qui non horreret animo; dom 140. possetne uno tempore florere, dein vicissim horrere terra? nat II 19. — II, 1. ut, quorsus (dominatio) eruptura sit, horreamus; A II 21, 1. — 2. quod sacrificium nemo vir aspicere non horruit; har resp 37. — III. quia nihil habet mors, quod sit horrendum; Tusc II 2. primas eius (Caesaris) actiones horreo; A IX 15, 2. etsi omnium conspectum horreo; A XI 14, 2. ut neque divinum numen horreat; fin I 41. ut ipsam victoriam horrerem; ep VII 3, 2. — IV. hunc quaesitorem ac iudicem fugiebant atque horrebant ii, quibus . . .; Sex Rose 85.

horresco, aufwallen: cum subito mare coepit horrescere; rep I 63.

horreum, Scheune, Speicher, Magazin: I. illi Capnam horreum Campani agri esse voluerunt; agr II 89. — II. ex horreis direptum frumentum; div I 69. in tuis horreis omne frumentum fuisse; Ver III 178. — III. neque in areis neque in horreis; Ver III 20.

horribilis, fürchtbar, schrecklich, entsetzlich: illud fuit horribile; de or I 258. horribile est, quae loquantur, quae minitentur; A XIV 4, 1. huius horribilis belli periculum; Catil II 15. horribilis ista caecitas quibus tandem caret voluptatibus? Tusc V 111. L. Antonii horribilis contio, Dolabellae praeclara; A XIV 20, 2. e qua ipsa (ignorantia rerum) horribiles existunt saepe formidines; fin I 63. illud erat hominum genus horribile; Sulla 59. nuntiatur terrae motus horribilis; har resp 62. in illa tempestate horribili Gallici adventus; rep II 11.

horride, rauß, schmutzlos: qui horride inculteque dicat; orat 28. quamquam isdem ornamentis utetur horridius; orat 86. vixit horride; Quinct 59.

horridulus, ziemlich rauß, ungefeilt: quamquam tua illa (legi enim libenter) horridula mihi atque incompta visa sunt; A II 1, 1. indicant orationes horridulae Catonis; orat 152.

horridus, struppig, rauß, ungepflegt, ungebildet, roh: multo vetustior et horridior ille (Laelius) quam Scipio; Bru 83. (Q. Aelius Tubero) ut vita sic oratione durus, incultus, horridus; Bru 117. aliquis ex barbatis illis non hac barbula, sed illa horrida; Cael 33. campus Leontimus sic erat deformis atque horridus, ut . . .; Ver III 47. corpore inculto et horrido; agr II 13. si eadem hora aliae pecudis iecur nitidum atque plenum est, aliae horridum et exile; div II 30. non plane horrida oratio; Bru 238. aspera, tristi, horrida oratione; orat 20. in picturis alius horrida, inculta, contra alius nitida, laeta delectatur || alios . . . alios . . . delectant ||; orat 36. antiquior est huius (Catonis) sermo et quaedam horridiora verba; Bru 68. sibi ait vitam omnino semper horridam cordi fuisse; Quinct 93.

horrifer, schaurig falt: »horriferis aquilonis auris tangitur«; nat II 111.

horrificus, schrecklich: »(Lepus) ictus horrificos metuens rostri«; fr H IV, a, 366.

horrisonus, schaurig brausend: »horrisono freto«; Tusc II 23.

horror, Schauer, Schrecken, Fieberfrost: I. qui me horror perfudit! A VIII 6, 3. — II. quoniam (Attica) iam sine horrore est, spero esse, ut volumus; A XII 6, a, 2 (6, 4).

hortatio, Ermunterung, Ermahnung: I. aderat eorum hortatio ad requiescendum; Phil IX 6. hortatio non est necessaria; ep IX 14, 7. — II, 1. nec adhibetur ulla sine anapaestis pedibus hortatio; Tusc II 37. — 2. hortatione tu quidem non eges; ep XI 5, 1.

hortator, Mahner: eo accedebat hortator

adsiduus Sallustius, ut agerem . . .; A I 11, 1. adiutores, auctores hortatoresque ad me restituendum ita multi fuerunt, ut . . .; Quir 9. permultos hortatores esse caedis; A X 4, 8.

hortatus, Ermunterung, Ermahnung: haec vox huius hortatu praeceptisque conformata; Arch 1. id (me) fecisse aliorum consilio, hortatu, auctoritate; ep XIII 29, 7.

hortor, ermahnen, ermuntern, auffordern, antreiben: I, 1. ut opus sit oratoris copia vel ad hortandum vel ad docendum; leg III 40. — 2. rettuli me, Brute, te hortante maxime ad ea studia; Tusc I, 1. — II, 1. hortata etiam est, ut me ad haec conferrem, animi aegritudo; nat I 9. — 2. quae (rei publicae dignitas) me ad sese rapit, haec minora relinquere hortatur; Sest 7. — III. ad eam conditionem te vivendi, quae daretur, quaecumque esset, hortarer; ep VI 22, 2. ipse me Caesar ad pacem hortatur; A VII 21, 3. quod me hortaris ad memoriam factorum meorum; A VIII 2, 2. vos hortor, ut ita virtutem locetis, ut . . .; Lael 104. te rei publicae causa hortor, ut ne cui quicquam iuris in tua provincia esse patiaris; ep XII 22, 3. aliud quiddam maius et ingenia me hortantur vestra et aetates; de or III 97. quid ego te haec hortor? Q fr I 1, 36. id, quod eum hortarer; A VIII 9, 1. qui populum Romanum pro me non solum hortatus sit, verum etiam obsecravit; sen 29.

hortulus, Gärtchen: I. cuius (Platonis) etiam illi propinqui hortuli memoriam mihi adferunt; fin V 2. — II, 1. se hortulos aliquos emere velle; of III 58. cuius (Democriti) fontibus Epicurus hortulos suos inrigavit; nat I 120. — 2. (ea philosophia) in hortulis quiescet suis, ubi vult; de or III 63.

hortus, Garten, Gartenanlage, Park: I. tantum Epicuri hortus habuit licentiae; nat I 93. — II, 1. ubi (Balbus) hortos aedificaret; A IX 13, 8. iam hortum ipsi agricolae succidiam alteram appellant; Cato 56. Parhedrum excita, ut hortum ipse conducat; ep XVI 18, 2. si hortum in bibliotheca habes; ep IX 4. — 2. qui Athenis praefuerit hortis; A XII 23, 2. — 3. Kalendis cogito in hortis Crassipedis cenare; A IV 12. in hortos paternos immigrabit; Phil XIII 34. triginta dies in hortis fui; A XII 40, 2. — III. nunc domus suppediat mihi hortorum amoenitatem; Q fr III 1, 14. nisi sibi hortorum possessione cessissent; Milo 75. — IV. dat natalicium in hortis; Phil II 15.

hospes, Gastfreund, Gast, Fremdling: I, 1. si pro patris huius hospitii et gratia vellent omnes huic hospites adesse et auderent libere defendere; Sex Rose 148. »dic, hospes, Spartae nos te hic vidisse iacentes«; Tusc I 101. audire te arbitror, Scipio, hospes tuus avitus Masinissa quae faciat; Cato 34. hic mihi ignoscet Cn. Domitius Sinaeus, hospes et familiaris meus; Scaur 43. volunt: s. adsunt. — 2. fateor hunc nec peregrinum atque hospitem in agendo esse debere; de or I 218. si erit idem || eidem || in consuetudine civitatis, in exemplis, in institutis, in moribus ac voluntatibus civium suorum hospes; de or II 131. est quiddam advenientem non esse peregrinum atque hospitem; A VI 3, 4. — II, 1. non multi cibi hospitem accipies, multi ioci; ep IX 26, 4. habuisses non hospitem, sed contubernalem; ep IX 20, 1. iam non hospites, sed peregrini atque advenae nominabamur; agr II 94. nos errantes tamquam hospites tui libri quasi domum reduxerunt; Ac I 9. Caesarem eodem tempore hostem et hospitem (Deiotarus) vidit; div II 79. — 2. Diodorus circum patronos atque hospites cursare; Ver IV 41. — III. in hospitis et amici mei M. Pacuvii nova fabula; Lael 24. ut hospitis salutem fortunaeque defenderem; Ver II 117. praetoris iniurias tacite, hospitis placide ferendas arbitrabatur; Ver II 84. salus: s. fortunae. de amicorum hospitumque suorum sententia Thermis

Sthenius Romam profugit; Ver II 91. tulisse eum moleste se non effugere hospitii speciem; Bru 172.

hospita, Gasttfreundin, Fremde: I. illa (Pomponia) audientibus nobis „ego ipsa sum“, inquit, „hic hospita“; A V 1, 3. — II. ardebat amore illius hospitae; Ver II 116.

hospitalis, gasttfreundlich, gastlich: huius domus est nostris hominibus apertissima maximeque hospitalis; Ver IV 3. homo, qui semper hospitalissimus amicissimusque nostrorum hominum existimatus esset; Ver I 65. cum eundem (Iovem dicimus) Salutare, Hospitalem; fin III 66.

hospitalitas, Gasttfichheit: recte etiam a Theophrasto est laudata hospitalitas; of II 64.

hospitium, Gasttfreundschaft, gastliche Aufnahme, Herberge: I. cum Lysone Patrensi est mihi quidem hospitium vetus; ep XIII 19, 1. — II, 1. te in Arpinati videbimus et hospitio agresti accipiemus, quoniam maritimum hoc contempsisti; A II 16, 4. non nimis liberale hospitium meum dices; de or II 234. hospitium cum L. Cornelio Gaditanos fecisse; Balb 41. Piliae paratum est hospitium; A XIV 2, 4. — 2. huius hospitio Verres cum esset usus; Ver II 83. — 3. e Pompeiano navi advectus sum in Luculli nostri hospitium vi Idus; A XIV 20, 1. pro clientelis hospitiique provincialibus nihil a vobis nisi mei consulatus memoriam postulo; Catil IV 23. — III. non recito decretum hospitii publici; Sest 10. hospitii iura violarat; Ver II 116. — IV. accipere: j. II, 1. contemno.

hostia, Opfertier, Opfer: I. qui evenit, ut is, qui impetire velit, convenientem hostiam rebus suis immolet? div II 35. quibus hostiis immolandum cuique deo, cui maioribus, cui lactentibus; leg II 29. sunt: j. II. debeo. — II. ne Latinae in montem Albanum hostias non adducerent; A I 3, 1. quod T. Annio devota et constituta ista hostia esse videtur; har resp 6. hostiae, quas debuisti ad sacrificium, praesto non fuerunt; inv II 97. devoveo: j. constituo. immolo: j. I. convenit. cum Lacedaemoniis lex esset, ut, hostias nisi ad sacrificium quoddam redemptor praebuisset, capital esset; inv II 96. — III. immolare: j. I. lactent. proxima hostia litatur saepe pulcherrime; div II 36. hostia maxima parentare; leg II 54.

hostificus, feindselig, erbittert: qui columnis ac postibus meis hostificum quoddam et nefarium bellum intulistis; dom 60.

hostilis, feindselig, der Feinde: an civilem coniurationem ab hostilibus externisque bellis seiungeres; ep V 12, 2. Regulus non debuit condiciones pactionesque bellicas et hostiles perturbare periurio; of III 108. tametsi in hunc hostili odio et crudelitate est; Cluent 12. Priamum hostilis manus interemit; Tusc I 85. cives Romani hostilem in modum cruciati et necati; Ver V 73. odium: j. crudelitas. pactiones: j. condiciones. hostili in terra turpiter iacuit inseptus; inv I 108.

hostiliter, feindselig: quid ille fecit hostiliter, quod . . . ? Phil V 25.

hostis, Fremdling, Feind: I. 1. cum iste impurus atque impius hostis omnium religionum ageret illam rem; dom 139. hostis est in urbe in foro; Muren 84. si forte aliquando aut beneficii huius obtrectator aut virtutis hostis aut laudis invidus exstitisset; Flac 2. — 2. etiamsi tibi, cui sum amicissimus, hostis essem; ep III 10, 10. omnibus inimicis rei publicae esse me acerrimum hostem prae me fero; ep XII 28, 3. — 3. promulgarisne, impurissime et perditissime hostis, quaestionem; Vatin 26. — II, 1. populi Romani hostis privati hominis custodiis adservabitur? Ver V 77. est hostis a senatu nondum verbo appellatus, sed re iam indicatus Antonius; Phil IV 1. hostis apud maiores nostros is dicebatur, quem nunc peregrinum dicimus; of I 37.

qui duo nefarios patriae proditores, domesticos hostes, legibus exterminarat; Vatin 25. Lepidus sententiis omnibus hostis a senatu indicatus est; ep XII 10, 1. j. appello. qui acerrimum hostem in regnum recepit; Sest 59. — 2. qua (rogatione) accepta (C. Mancinus) est hostibus deditus; of III 109. (Regulus) ad supplicium redire maluit quam fidem hosti datam fallere; of I 39. ut me et rem publicam hostibus rei publicae proderet; sen 32. inimicis quoque et hostibus ea indigna videri solere; inv I 105. — 3. utrum utilius senatui armis cum hoste certare an venenis? of III 87. cum legio Martia princeps cum hoste confixerit; Phil XIV 38. negat ius esse, qui miles non sit, cum hoste pugnare; of I 37. quid timuerimus a domesticis hostibus; Phil XIV 10. — III. qui mons erat hostium plenus sempiternorum; A V 20, 3. — IV, 1. acies: j. gladii. hostium repens adventus magis aliquanto conturbat quam expectatus; Tusc III 52. cum hostium classis Italianam peteret; Muren 33. quae vis Coclitum contra omnes hostium copias tenuit in ponte solum? par 12. sceleratissimorum hostium exercitum caesum fusumque cognovi; Phil XIV, 1. tertio generi importunissimorum hostium cupio quam acerbissimum dolorem inurere; Phil XI 38. fulgentes gladios hostium videbant Decii, cum in aciem eorum intruebant; Tusc II 59. qui hostium impetum vimque pertimuit; Cluent 128. qui se in hostium manum multitudinemque immiserit; Font 48. qui hostium numero non sunt; Phil XIII 11. quas urbes P. Africanus etiam ornandas esse spoliis hostium arbitratus est; Ver V 124. vis: j. impetus. urbe hostium capta; Ver IV 75. — 2. hinc cum hostibus clandestina conloquia nasci; Cato 40. maiora in nos quam in hostem supplicia meditatur; Phil XI 3. — V. domum meam eversam non ab inimico meo, sed a hoste communi; dom 101. quibus (foederibus) etiam cum hoste devincitur fides; of III 111.

huc (hucine: j. I. recido), hierher, hierzu, so weit: I. quid huc accessit ex iure civili? leg II 53. adde huc fontium gelidas perennitates; nat II 98. si quam huc graviorem opinionem attulistis; Cluent 142. ne cursem huc illuc via deterrima; A IX 9, 2. rem huc deduxi; Catil II 4. suam naturam huc et illuc torquere ac flectere; Cael 13. huc atque illuc intuentem; de or I 184. opus est huc limatulo tuo iudicio; ep VII 33, 2. quae (pars) hominem huc et illuc rapit; of I 101. hucine tandem haec omnia reciderunt, ut . . . ? Ver V 163. harum (civitatum) rectores et conservatores hinc profecti huc revertuntur; rep VI 13. Fannium invitum et huc atque illuc tergiversantem; Q. Rose 37. torqueo: j. flecto. eius generis praecepta licebit huc pari ratione transferre; inv II 74. volucres huc et illuc passim vagantes; div II 80. in quo verses te huc atque illuc necesse est; fin V 86. ut tum huc, tum illuc volent alites; div I 120. — II. huc tibi aditus patere non potest; rep VI 15.

hui, ei! hui, totiensne me litteras dedisse Romam, cum ad te nullas darem? A V 11, 1. hui tam longe! A V 19, 1. hui, fratrem reliquit! A VI 6, 3. hui, quam diu de nugis! A XIII 21, a, 2 (5). nec tibi integrum est, hui, si scias, quanto periculo tuo! A XIII 35, 2. hui, quam timeo, quid existimes! A XV 13, 7.

humane, menschlich, vernünftig, menschchenfreundlich: eos aliquid moderate aut humane esse facturos; Phil XIII 36. si qui forte, cum se in luctu esse vellent, aliquid fecerunt humanius; Tusc III 64. (Graeci) morbos toleranter atque humane ferunt; Tusc II 65. quibus (litteris) tu humanissime respondisti; ep X 5, 2. litteras scriptas humanissime; ep II 19, 1.

humanitas, Menschennatur, Menschheit, Menschlichkeit, Menschenfreundlichkeit, Milde, feine

Bildung: I. non modo in quo (genere hominum) ipsa || ipso || sit, sed etiam a quo ad alios pervenisse putetur humanitas; Q fr I 1, 27. tibi cum summam humanitatem, tum etiam tuas litteras profuisse; ep V 21, 3. nullum ut sit vitae tempus, in quo non deceat leporem humanitatemque versari; de or II 271. — II, 1. iam ad ista obdurnimus et humanitatem omnem exuimus; A XIII 2, (1). obtinemus ipsius Caesaris summam erga nos humanitatem; ep IV 13, 2. polio; f. III. expers. — 2. hoc primum ignoscere est humanitatis tuae; A XVI 16, 10. — 3. ne de vestra sapientia atque de vestra humanitate dubitare videar; Balb 19. ad humanitatem atque mansuetudinem revocavit animos hominum studiis bellandi iam immanes ac feros; rep II 27. quo minus in omni recto studio atque humanitate versentur; de or I 256. — III. homini non hebeti neque politioris humanitatis experti; de or II 72. quid esse potest in otio aut iucundius aut magis proprium humanitatis, quam sermo facetus ac nulla in re rudis? de or I 32. — IV. ista in figura hominis feritas et immanitas beluae a communi tanquam humanitatis corpore segreganda est; of III 32. ut iura omnia officii humanitatisque violarent; Flac 57. quemquamne existimas Catone commodiorem, communiorem, moderatiorem fuisse ad omnem rationem humanitatis? Muren 66. quae (epistulae) fuerunt omnes, ut rhetorum pueri loquuntur, humanitatis sparsae sale; A I 13, 1. qui (sibi) cum omni hominum genere nullam humanitatis societatem velit; rep II 48. ut me patiamini de studiis humanitatis ac litterarum paulo loqui liberius; Arch 3. — V, 1. Q. Catulum humanitate, sapientia, integritate antecellentem; Muren 36. non tulit ullos haec civitas humanitate politiores P. Africano, C. Laelio; de or II 154. — 2. qui illis pro sua fide et humanitate consuluit; Scaur 39.

humaniter, menschlich, geduldig, freundlich (vgl. humane): fecit humaniter Licinius; Q fr II 1. I. de Antiocho fecisti humaniter; fr E VI 1. sin aliter acciderit, humaniter feremus; A I 2, 1. ita sunt humaniter scriptae (litterae); fr E XI 4. quid sit humaniter vivere; ep VII 1, 5.

humanitus, nach menschlicher Art: si quid mihi humanitus accidisset; Phil I 10.

humanus, menschlich, menschenfreundlich, gebildet: A. esse extra divinum animum, humanus unde ducatur; div I 70. necessitas ferendae conditionis humanae; Tusc III 60. quoniam iam pridem humana consilia ceciderunt; har resp 61. deus inclusus corpore humano iam, non Cassandra loquitur; div I 67. homines a fera agrestique vita ad hunc humanum cultum civilemque deducere; de or I 33. a ratione ad humanam figuram quo modo accedis? nat I 89. ut homini, cum de deo cogitet, forma occurrat humana; nat I 76. incipio humani generis imbecillitatem extimescere; Tusc V 3. apud hominem facillimum atque humanissimum, Plancum; A XVI 16, 12. domum humano et divino iure munitam; har resp 14. humanae naturae figura atque perfectio; nat II 133. nondum divinae religionis, non humani officii ratio colebatur; inv I 2. rerum humanarum domina, Fortuna; Marcel 7. despicientia adhibenda est rerum humanarum; of I 72. violabit ius humanae societatis; of I 21. (di) induti specie humana; nat II 63. vitae humanae enumerat incommoda; Tusc I 84. — B. despicientem omnia humana; rep I 28. vir fortis, infra se omnia humana ducens; fin III 29. sed humana ferenda; A XV 20, 3. Homerus humana ad deos transferebat; divina mallem ad nos; Tusc I 65.

humatio, Beerdigung: I. tota de ratione humationis unum tenendum est, ad corpus illam pertinere; Tusc I 104. — II. ut aliquid etiam de humatione et sepultura dicendum existimem; Tusc I 102. — III. ratio: f. I.

humerus, humidus, humifer f. **um** —

humilis, niedrig, gering, unbedeutend, flehmütig: A. nemo est tam humilis, qui se non posse adipisci putet; Bru 24. Amphiarus et Tiresias non humiles et obscuri, sed clari et praestantes viri; div I 88. quae sunt humiliora; Piso V 37. quae timido animo, humili, demisso fractoque fiant; of III 115. humile (causae genus est), quod neglegitur ab auditore et non magnopere attendendum videtur; inv I 20. cum (homines) multis rebus humiliores et infirmiores sint; inv I 5. Q. Pompeius, humili atque obscuro loco natus; Ver V 181. si prece et obsecratione humili ac supplicii utemur; inv I 22. neque humilem et abiectam orationem nec nimis altam et exaggeratam probat; orat 192. prece: f. obsecratio. quae demisso atque humili sermone dicuntur; orat 196. nec vero ullum (verbum) aut humile aut longius ductum; Bru 274. — B. a. indignus (est vinci) ab inferiore atque humilior; Quinct 95. — b. oratorum laus ita ducta ab humili venit ad summum, ut . . .; Tusc II 5.

humilitas, Niedrigkeit, Armut, Verzagtheit: humilitatem cum dignitate de || [dign. de] || amplitudine contendere; Sex Rosc 136. — II, 1. habet humilitatem metus; Tusc III 27. — 2. huic humilitati dicebat vel exilium fuisse vel mortem anteponendam; de or I 228. — III, 1. septem alia (sidera) multum inter se aut altitudine aut humilitate distantia; Tusc V 69. — 2. superbiam eius deridendam magis arbitrarentur propter humilitatem hominis quam pertimescendam; Cluent 112.

humiliter, flehmütig: cum humiliter demissequere sentiret; Tusc V 24.

humo, beerdigen, begraben: I. iis (corporibus) humo tectis, e quo dictum est „humari“; Tusc I 36. — II. quos cum humare vellent sui; de or II 353. humare corpora suorum; Tusc I 108. cum eum (mortuum) humavisset; div I 56.

humor f. **umor**.

humus, Erde, Erdboden, Boden: I. quos humus iniecta contexerat; leg II 57. humus erat immunda || [im.] ||, lutulenta vino; fr A VI 1. — II. cum admiraretur Lysander humum subactam atque puram; Cato 59. inicio; f. I. — III, 1. tegi: f. **humo**, I. — 2. a. iacere humi; Catil I 26. nos humi strati; de or III 22. — b. quae (providentia) eos (homines) humo excitatos celso et erectos constituit; nat II 140.

hydraulus, Wasserorgel: hydraulici hortabere ut audiat voces potius quam Platonis? Tusc III 43.

hydria, Krug, Urne: 1. hydrias grandes eadem arte perfectas Scipio posuerat; Ver IV 97. — 2. ut, quot essent renuntiati, tot in hydrias sortes conicerentur; Ver II 127.

hyperatticus, Ultra-Attifer: quamquam vereor, ne cognomine tuo lapsus *ὑπερατικός* || hyperatticus || sis in iudicando; A XV 1, a, 2.

hypodidascalus, Unterlehrer: sella tibi erit in ludo tamquam hypodidascalo proxima; ep IX 18, 4.

hypomnema, Denkschrift: cui (Silio) hypomnema compositum est; A XV 23.

hypothea, Hypothef: ut (Philocles) de hypotheis decedat easque procuratoribus Cluvii tradat; ep XIII 56, 2.